

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2014

10

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Agnieszka Gołąb
Mateusz Grochowski, Przemysław Gumiński
Radosław Nowaczewski, Maciej Płaskacz
Małgorzata Sekuła-Leleno, Arkadiusz Turczyn
Stanisław J. Zabłocki, Andrzej Zielony

przy udziale

LexisNexis Polska Sp. z o.o.

Adgar Park West, Al. Jerozolimskie 181, 02-222 Warszawa,
tel. 22 572 95 00, faks 22 572 95 68

Infolinia: 22 572 99 99

www.lexisnexis.pl; e-mail: biuro@lexisnexis.pl

Księgarnia Internetowa dostępna ze strony www.lexisnexis.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Szczecinie postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2014 r., II Ca 515/13, zagadnienia prawnego:

„Czy jest możliwym uwzględnienie powództwa, którym powód domaga się zasądzenia na jego rzecz odsetek w wysokości czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, w tym za okres po dniu wydania wyroku?”

podjął uchwałę:

Dopuszczalne jest orzeczenie o odsetkach za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas opóźnienia po wydaniu wyroku zasądzającego to świadczenie, także wtedy, gdy wysokość odsetek została określona na podstawie stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.

(uchwała z dnia 11 września 2014 r., III CZP 53/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2014 r., X Ga 507/13, zagadnienia prawnego:

„Czy w postępowaniu rejestrowym o wykreślenie z rejestru upadłego (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) syndyk, który złożył wniosek

o wykreślenie na podstawie art. 289 § 1 zd. 2 k.s.h. w zw. z art. 649³ § 1 k.p.c., jest uczestnikiem tego postępowania?;

w przypadku pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie:

czy syndyk, który złożył wniosek o wykreślenie z rejestru upadłego (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) ma interes w zaskarżeniu orzeczenia zgodnego z jego wnioskiem, jeśli istnieje obiektywna potrzeba uchylecia takiego orzeczenia?”

podjął uchwałę:

Syndyk, który na podstawie art. 289 § 1 zdanie drugie k.s.h. złożył wniosek o wykreślenie upadłej spółki z rejestru, może zaskarżyć orzeczenie zgodne z jego wnioskiem.

(uchwała z dnia 11 września 2014 r., III CZP 56/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 12 maja 2014 r., I ACz 288/14, zagadnienia prawnego:

„Czy po wejściu w życie art. 1 ust. 22 w zw. z art. 9 ust. 1 w zw. z art. 9 ust. 4 w zw. z art. 11 ustawy z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 233, poz. 1381) można ponownie wytoczyć powództwo, z zachowaniem skutków z art. 182¹ § 2 k.p.c. w zakresie uiszczonej przy pierwotnie wniesionym powództwie opłaty od pozwu, w sytuacji gdy do umorzenia pierwotnego postępowania doszło na podstawie art. 182¹ § 1 k.p.c., przed wejściem w życie ustawy nowelizacyjnej?”

podjął uchwałę:

Uchylenie art. 182¹ k.p.c. nie niweczy skutków, jakie ustawa wiązała z poprzednio wytoczonym powództwem, jeżeli ponowne powództwo zostało wytoczone z zachowaniem wymagań przewidzianych w art. 182¹ § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 11 września 2014 r., III CZP 57/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy postanowieniem z dnia 15 maja 2014 r., II Ca 785/13, zagadnienia prawnego:

„Czy osoba wskazana w art. 4 ust. 8 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222), która uiściła należność na rzecz spółdzielni bez zastrzeżenia żądania jej zwrotu ani zakwestionowania jej wysokości, może następnie już po uiszczeniu zmienionej wysokości należności, w procesie wytoczonym spółdzielni o zwrot uiszczony kwoty z tytułu nienależnego świadczenia, kwestionować w tym procesie zasadność zmiany wysokości opłaty zgodnie ze wskazanym przepisem?”
podjął uchwałę:

Osoba wskazana w art. 4 ust. 8 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1222) może dochodzić zwrotu nadpłaconych opłat eksploatacyjnych na podstawie przepisów kodeksu cywilnego o świadczeniu nienależnym.

(uchwała z dnia 11 września 2014 r., III CZP 58/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowieniem z dnia 23 maja 2014 r., I ACa 87/14, zagadnienia prawnego:

„Czy wniesienie powództwa o roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych przez sąd, z którego działalnością strona wiąże powstanie roszczenia odszkodowawczego, stanowi przeszkodę do rozpoznania sprawy przez ten sąd, w rozumieniu art. 44 k.p.c.?”
podjął uchwałę:

Wniesienie pozwu o naprawienie szkody wyrządzonej przez wydanie orzeczenia do sądu, który wydał to orzeczenie, nie stwarza przeszkody przewidzianej w art. 44 k.p.c.

(uchwała z dnia 11 września 2014 r., III CZP 66/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2014 r., V Ca 591/13, zagadnienia prawnego:

„Czy szkodą w uprawie rolnej (art. 50 ust. 1b w związku z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. z 2013 r., poz. 1226) jest także szkoda wyrządzona przed zasiewem, w wyniku której konieczne jest ponowne wykonanie czynności agrotechnicznych przygotowujących pole do zasiewu?”

przekazał zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

(postanowienie z dnia 11 września 2014 r., III CZP 62/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 4 czerwca 2014 r., I ACz 944/14, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie Skarbu Państwa przeciwko podatnikowi o zwrot kwoty zapłaconej tytułem nadpłaty podatku na podstawie decyzji organu podatkowego, której nieważność następnie stwierdzono, podlega rozpoznaniu na drodze sądowej?”

przejął sprawę do rozpoznania.

(postanowienie z dnia 11 września 2014 r., III CZP 62/14, J. Gudowski, A. Kozłowska, B. Trębska)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNĘCIA

III CZP 89/14

„1. Czy jednostka badawczo-rozwojowa działająca na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993 ze zm.) podlega ograniczeniom co do możliwości zaciągania zobowiązań finansowych w sposób określony w art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.);

2. w przypadku pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie, czy czynność prawna dokonana z naruszeniem zakazu określonego w art. 85 ust. 1 ww. ustawy o finansach publicznych jest nieważna?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 lutego 2014 r., I ACa 1010/13, R. Dzięczek, M. Dobrzyński, K. Polańska-Farion)

W odniesieniu do pierwszego zagadnienia Sąd Apelacyjny stwierdził, że wykładnia językowa wskazanych unormowań wskazuje, iż do jednostki badawczo-rozwojowej należącej do sektora finansów publicznych ma zastosowanie ograniczenie wynikające z art. 85 ust. 1 ustawy o finansach publicznych z 2005 r.; nie wynika z niego, aby nie miał zastosowania do określonych jednostek sektora finansów publicznych. Jednakże cel przepisów odnoszących się do państwowego długu publicznego w połączeniu z zasadami działalności jednostek badawczo-

rozwojowych wynikającymi z ustawy o jednostkach badawczo-rozwojowych przemawiają za odmiennym poglądem (samodzielność gospodarcza, pokrywanie kosztów bieżącej działalności z uzyskiwanych przychodów, samodzielna odpowiedzialność za swoje zobowiązania, brak odpowiedzialności za zobowiązania Skarbu Państwa ani innych osób prawnych, brak odpowiedzialności Skarbu Państwa za zobowiązania jednostki badawczo-rozwojowej). Stanowisko to uzasadniają również stosowne unormowania rozporządzenia Rady (WE) nr 2223/96 z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie odnoszące się do tzw. systemu ESA95 (Dz.Urz. UE nr L 310 z 1996 r., s. 1 ze zm.) oraz obecnie obowiązującej ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 885 ze zm.).

W odniesieniu do drugiego zagadnienia Sąd Apelacyjny zauważył, że sankcja nieważności bezwzględnej ma zastosowanie w przypadku sprzeczności czynności prawnej z normami imperatywnymi i semiimperatywnymi, ale nie każde naruszenie normy o charakterze imperatywnym powoduje nieważność czynności prawnej; w każdym przypadku analizie podlega *ratio legis* przepisu z punktu widzenia celu zapobieżenia powstaniu określonych skutków cywilnoprawnych, co dodatkowo nie jest tak oczywiste w razie naruszenia innych niż cywilne norm prawnych. Artykuł 85 ust. 1 ustawy o finansach publicznych z 2005 r. ma charakter przepisu bezwzględnie obowiązującego, ale jego treść nie przesądza nieważności. Wydaje się, że jego celem jest zapobieżenie określonemu ukształtowaniu stosunku zobowiązaniowego z udziałem jednostki sektora finansów publicznych, co skutkowałoby zastosowaniem sankcji cywilnoprawnej. Niemniej jednak przepis ten realizuje cel w postaci zagwarantowania kontroli zobowiązań jednostek sektora finansów publicznych i przez to umożliwienia właściwego zarządzania państwowym długiem publicznym. Cele te nie są celami cywilnoprawnymi, a właściwymi dla prawa publicznego i wówczas naruszenie art. 85 ust. 1 skutkowałoby jedynie odpowiedzialnością za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, a czynność prawna byłaby ważna.

A.T.

III CZP 90/14

„1. Czy po zakończeniu postępowania upadłościowego spółki akcyjnej i wykreśleniu jej z rejestru byli akcjonariusze tej spółki są uprawnieni do dochodzenia przypadających im należności z majątku, który ujawniony został po wykreśleniu spółki z rejestru, a jeżeli tak, to w jakim powinno nastąpić to trybie?,

2. w przypadku odpowiedzi negatywnej na pytanie pierwsze, czy w sytuacji, o jakiej mowa w tym pytaniu, konieczne jest podjęcie czynności zmierzających do przywrócenia wpisu w rejestrze w celu dokonania likwidacji poza postępowaniem upadłościowym (które zostało już zakończone)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 sierpnia 2014 r., I ACz 601/14, R. Stachowiak, M. Górecki, M. Gulczyńska)

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego powstały, jak stwierdził, w wyniku luki prawnej oraz rozbieżności w orzecznictwie i doktrynie. Powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2007 r., III CZP 143/06 (OSNC 2007, nr 11, poz. 166), zgodnie z którą, jeżeli po wykreśleniu z rejestru spółki z ograniczoną odpowiedzialnością okaże się, że pozostała po niej część majątku nieobjęta likwidacją, dopuszczalne jest ustanowienie likwidatora w celu dokończenia likwidacji (przez analogiczne zastosowanie art. 170 k.s.h.), oraz na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1936 r., II C 331/36 (Zb.Urz. 1937, nr 1, poz. 39), według którego majątek spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ujawniony dopiero po zakończeniu postępowania likwidacyjnego i po wykreśleniu spółki z rejestru handlowego, a nieobjęty likwidacją, należy do współników. Stanowisko zajęte we wskazanej uchwale nie spotkało się co do zasady z aprobatą doktryny nauk prawnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, należy opowiedzieć się za poglądem zajęтым w orzeczeniu z dnia 26 maja 1936 r., II C 331/36, co jest zbieżne z niektórymi poglądami doktryny, ale nie wyjaśnia, w jaki sposób majątek pozostały po wykreśleniu spółki z rejestru ma być rozliczony. Uznanie, że majątek ujawniony po wykreśleniu spółki z rejestru powinien przyspaść akcjonariuszom, wymaga odpowiedzi, w jakim trybie powinno to nastąpić, a w ocenie Sądu drugiej instancji nie może to być postępowanie upadłościowe, skoro zostało już zakończone.

A.T.

III CZP 91/14

„Czy policjantowi przywróconemu do służby przysługuje droga sądowa (art. 2 k.p.c.) w zakresie żądania odszkodowania w postaci utraconych korzyści, stanowiących różnicę pomiędzy uposażeniem, jakie przysługiwałoby jemu, gdyby pełnił służbę, a świadczeniem pieniężnym, wypłaconym za okres pozostawania poza służbą w trybie art. 42 ust. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o policji (jedn. tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 43, poz. 277), w brzmieniu ustalonym nowelą z dnia 28 marca 2008 r. (Dz.U. z 2008 r. Nr 86, poz. 521), przy uwzględnieniu, że policjant nie zainicjował postępowania sądownoadministracyjnego w przedmiocie rozkazu personalnego komendanta wojewódzkiego policji odmawiającego wypłaty uposażenia za ten okres?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 26 czerwca 2014 r., I ACa 572/13, A. Kowalewski, D. Jezierska, T. Żelazowski)

Sąd Apelacyjny, odwołując się do odpowiednich przepisów kodeksu postępowania cywilnego oraz Konstytucji, wnikliwie rozważył pojęcia „sprawa cywilna” oraz „droga sądowa”. Wskazał, że na pierwszy rzut oka wydaje się, iż w przedmiotowej sprawie dopuszczalność drogi sądowej w zakresie dochodzonego przez powoda roszczenia odszkodowawczego nie powinna budzić wątpliwości, powód twierdzi bowiem, że na skutek bezprawnego działania pozwanego doznał uszczerbku majątkowego stanowiącego różnicę pomiędzy uposażeniem, które uzyskiwałby pozostając w służbie, a świadczeniem pieniężnym wypłaconym na podstawie art. 42 ust. 5 ustawy o policji. Kwalifikacja tak ukształtowanego prawa podmiotowego poddaje się zatem pozytywnemu sprawdzeniu z punktu widzenia przepisów o czynach niedozwolonych, niezależnie od jego konkretnej kwalifikacji prawnej.

Z drugiej jednak strony Sąd Apelacyjny zauważył, że istnieją argumenty przemawiające za niedopuszczalnością drogi sądowej. Rozważenia wymaga zwłaszcza okoliczność, czy dyspozycja art. 42 ust. 5 ustawy o policji określa w sposób wyczerpujący uprawnienia majątkowe funkcjonariusza przywróconego do służby, za czas pozostawania poza służbą, dla których realizacji zastrzeżona jest w sposób wyłączny droga postępowania administracyjnego, w tym sądownoadministracyjnego.

Zgodnie z art. 42 ust. 5 ustawy o policji, w brzmieniu ustalonym nowelą z dnia 28 marca 2008 r., policjantowi przywróconemu do służby przysługuje za okres pozostawania poza służbą świadczenie pieniężne równe uposażeniu na stanowisku zajmowanym przed zwolnieniem, nie więcej jednak niż za okres sześciu miesięcy i nie mniej niż za jeden miesiąc. Świadczenie to ma przy tym charakter rekompensacyjny, odszkodowawczy, a wysokość świadczenia relatywizowana jest wprost do wysokości uposażenia funkcjonariusza. Podkreślenia wymaga ponadto, że kryterium decydującym o przyznaniu tego świadczenia pieniężnego nie jest długość pozostawania poza służbą, lecz okoliczności dotyczące sytuacji finansowej osoby zwolnionej w okresie od dnia jej zwolnienia do dnia przywrócenia do służby, a organ zobowiązany jest ustalić, jakie skutki w sferze majątkowej spowodowało zwolnienie funkcjonariusza ze służby.

W tym kontekście zasadne jest pytanie, czy dopuszczalne jest dochodzenie w postępowaniu cywilnym odszkodowania przenoszącego wartość świadczenia wypłaconego na podstawie art. 42 ust. 5 ustawy o policji.

A.Z.

*

III CZP 92/14

„1. Czy współwłaściciel nieruchomości jest uprawniony do samodzielnego dochodzenia od gminy na podstawie art. 417 k.c. w związku z art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 ze zm.) odszkodowania za szkodę wynikłą z niedostarczenia lokalu socjalnego uprawnionemu lokatorowi w pełnej wysokości, czy wyłącznie w zakresie odpowiadającym wielkości jego udziału we współwłasności,

2. czy dochodzenie takiego odszkodowania jest czynnością zachowawczą?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 22 lipca 2014 r., II Ca 1242/13, M. Wiśniewska, R. Małecki, A. Kiersnowska-Tylewicz)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że przedstawiony problem prawny nie był dotychczas przedmiotem rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego, a ponadto budzi poważne wątpliwości i powoduje rozbieżności w orzecznictwie sądów, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie.

Sąd drugiej instancji wskazał, że według jednego stanowiska przyjmuje się, że współwłaściciel nieruchomości jest legitymowany do dochodzenia odszkodowania na podstawie art. 417 k.c. w związku z art. 18 ust. 5 ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, bez ograniczania tej legitymacji tylko do odszkodowania odpowiadającego udziałowi występującego z roszczeniem współwłaściciela. Legitymacja ta wywiedziona jest zasadniczo z art. 209 k.c. i przypisania dochodzeniu takiego odszkodowania charakteru czynności zachowawczej.

Sąd Okręgowy, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego oraz sądów powszechnych, przedstawił następnie rozważania dotyczące wykładni pojęcia czynności zachowawczych w rozumieniu art. 209 k.c. Zauważył jednak, że w judykaturze można spotkać także odmienne stanowiska.

Pogląd przeciwny oparty jest na założeniu, że ze względu na charakter i cel roszczenia dochodzonego w przedmiotowym postępowaniu (klasyczny proces odszkodowawczy, dotyczący utraconych korzyści wskutek tego, że powód nie mógł wynająć na wolnym rynku lokalu mieszkalnego), jego dochodzenie nie może być kwalifikowane jako czynność zachowawcza w rozumieniu art. 209 k.c., niezależnie od źródła kreującego szkodę. Skoro bowiem roszczenie odszkodowawcze ma charakter podzielnny, to może być ono dochodzone przez każdego ze współwłaścicieli nieruchomości wspólnej jedynie w części, którą określa jego udział w nieruchomości.

A.Z.

*

III CZP 93/14

„Czy termin przedawnienia roszczenia o zwrot kwot refundacji leków, o którym mowa w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia

2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowej ze środków publicznych (Dz.U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027) przez przedsiębiorcę prowadzącego ogólnodostępną aptekę jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej i jako takie podlega trzyletniemu okresowi przedawnienia zgodnie z art. 118 k.c., czy też ze względu na publicznoprawny charakter należy je kwalifikować wyłącznie jako roszczenie związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa i w związku z tym podlega ono dziesięcioletniemu terminowi przedawnienia?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 września 2014 r., V Ca 2695/13, B. Gutkowska, M. Majewska, M. Włodarczyk)

Sąd Okręgowy powziął wątpliwość, czy relacji łączącej apteki z Narodowym Funduszem Zdrowia można przypisać cechy charakterystyczne dla roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej i w związku z tym zastosować krótszy termin przedawnienia. Zwrócił uwagę, że stosunek łączący apteki z Narodowym Funduszem Zdrowia znacznie odbiega od modelowego stosunku łączącego parterów gospodarczych, same zaś prawa i obowiązki tych podmiotów wynikają z ustaw szczególnych reglamentujących obrót lekami oraz zasady i tryb ich refundacji, tworząc odrębny system, umożliwiający wnikliwą kontrolę ze strony partnera publicznego.

Podzielając ten punkt widzenia trudno przyjąć, aby stosunki między apteką a Narodowym Funduszem Zdrowia, w zakresie dokonywania wypłat na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowej ze środków publicznych, miały charakter partnerstwa w obrocie gospodarczym, wymagającego ze względu na profesjonalny charakter działalności i potrzeby obrotu gospodarczego krótkiego, trzyletniego terminu przedawnienia.

Sąd Okręgowy wskazał jednak, że przeciwko tym argumentom przemawiają poglądy powszechnie akceptowane w orzecznictwie, stanowiące, iż za czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej uznaje się z reguły czynności podejmowane w celu realizacji zadań mieszczących się w przedmiocie tej działalności w sposób bezpośredni lub pośredni, pod warunkiem jednak, że pomiędzy przedmiotem działalności a czynnościami prowadzącymi do powstania roszczenia zachodzi

normalny i funkcjonalny związek. Bez znaczenia pozostaje przy tym, czy roszczenie powstało w relacji obustronnie profesjonalnej, czy też przedsiębiorca występuje tylko po jednej stronie stosunku prawnego.

S.J.Z.

*

III CZP 94/14

„Czy w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości dopuszczalna jest apelacja od postanowienia sądu pierwszej instancji, które nie zawiera rozstrzygnięcia w przedmiocie części nieruchomości gruntowej, której dotyczył wniosek o stwierdzenie zasiedzenia?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 17 kwietnia 2014 r., II Ca 909/13, D. Iskra, A. Mikołajewski, T. Lebowa)

Sąd Okręgowy powziął wątpliwość, czy w sprawie o zasiedzenie, w odniesieniu do części nieruchomości objętej wnioskiem, co do której nie ma podstaw nastąpiło do przyjęcia, że nastąpiło jej zasiedzenie, powinno zostać wydane rozstrzygnięcie negatywne.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przyjmując, że sąd jest związany granicami nieruchomości wskazanymi we wniosku o stwierdzenie zasiedzenia, tj. nie może wyjść poza te granice, choć może stwierdzić zasiedzenie w węższym zakresie, w tym ostatnim wypadku postanowienie powinno zawierać rozstrzygnięcie o częściowym oddaleniu wniosku.

Stanowisko odmienne, w ocenie Sądu Okręgowego, mogłoby opierać się na założeniu, że w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości sąd jest związany jedynie przybliżonymi granicami nieruchomości wskazanej we wniosku, a rzeczywiste granice, w jakich nastąpiło zasiedzenie, sąd powinien ustalić w toku postępowania i dać temu wyraz jedynie w stosownym rozstrzygnięciu pozytywnym. Sąd Okręgowy zwrócił jednak uwagę, że przyjęcie tego poglądu niesie za sobą ryzyko dowolności.

S.J.Z.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Nabywca lokalu mieszkalnego z bonifikatą, który zbył ten lokal przed upływem pięciu lat od dnia nabycia, ma obowiązek zwrotu części bonifikaty w wysokości proporcjonalnej do kwoty uzyskanej ze zbycia, nieprzeznaczonej na nabycie innego lokalu mieszkalnego (art. 68 ust. 1 i ust. 2a pkt 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

(uchwała z dnia 26 stycznia 2012 r., III CZP 87/11, J. Gudowski, J. Frąckowiak, I. Koper, OSNC 2012, nr 7–8, poz. 84; OSP 2013, nr 1, poz. 1; BSN 2012, nr 1, s. 8; Wspólnota 2012, nr 6, s. 29; Prok. i Pr. 2013, nr 1, poz. 41; OSG 2013 nr 9, poz. 40; NPN 2011, nr 4, s. 107; Rej. 2012, nr 2, s. 176; NPN 2012, nr 2, s. 180; Rej. 2012, nr 9, s. 175)

Glosa

Jakuba Jana Ziętego, Rejent 2014, nr 9, s. 114

Glosa jest częściowo krytyczna.

Zdaniem autora, na tle uzasadnienia uchwały na aprobatę nie zasługuje sposób dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni art. 68 ust. 2a pkt 5 u.g.n., oparty na argumentach funkcjonalnych i systemowych, odchodzący natomiast od dosłownego sformułowania. Powołu-

jąc się na konieczność zachowania spójności wyniku wykładni z normą konstytucyjną (art. 75 Konstytucji), Sąd Najwyższy zmienił tym samym typową hierarchię reguł wykładni, przyznając dyrektywom systemowym i funkcjonalnym pierwszeństwo przed językową interpretacją przepisu. W ocenie autora, wnioski wyciągnięte na tej podstawie w glosowanej uchwale nie mają zatem oparcia w art. 68 ust. 1 i 2a pkt 5 u.g.n., wprawdzie bowiem metoda rozliczania bonifikat przyjęta przez Sąd Najwyższy sprzyja zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, to jednak wywołuje niekorzystne skutki majątkowe dla jednostek samorządu terytorialnego. W miejsce zadeklarowania proporcjonalności zwrotu bonifikaty jako zasady bardziej przekonujące byłoby, zdaniem autora, pozostawienie tej kwestii sądom, mogącym kierować się w tym zakresie kryteriami wynikającymi z art. 5 k.c.

Uchwała była także przedmiotem aprobującej glosy E. Klatt-Górskiej (OSP 2013, nr 1, poz. 1). Omówił ją również Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2012, nr 5–6, s. 195).

M.G.

*

W razie odwołania darowizny nieruchomości, uczynionej do majątku wspólnego małżonków z powodu rażącej niewdzięczności (art. 898 § 1 k.c.) tylko jednego małżonka albo obojga małżonków, ale egzekwowania przez darczyńcę skutków odwołania tylko wobec jednego z nich, należy przyjąć, że w braku zgody obojga małżonków na powrotne przeniesienie własności nieruchomości na darczyńcę ma on do niewdzięcznego małżonka tylko roszczenie pieniężne z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia (art. 898 § 2 zdanie pierwsze w związku z art. 405 *in fine* k.c.), w wysokości – co do zasady – połowy wartości darowanej nieruchomości.

(postanowienie z dnia 15 lutego 2012 r., I CSK 284/11, T. Wiśniewski, G. Misiurek, W. Katner, OSP 2013, nr 1, poz. 3)

Glosa

Szymona Solarskiego, Rejent 2014, nr 7, s. 106

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor zwrócił uwagę, że Sąd Najwyższy odszedł w glosowanym orzeczeniu od swojego dotychczasowego poglądu co do skutków odwołania darowizny, mającego za przedmiot składnik majątku wspólnego małżonków. Jako podstawę poglądu wyrażonego w orzeczeniu glosator wskazał ważenie dwóch wartości: stałości majątku wspólnego (art. 35 k.r.o.) oraz prawa darczyńcy do odwołania darowizny. Autor podzielił sposób rozstrzygnięcia tej kolizji, zgadzając się także z argumentacją sformułowaną na jego rzecz w uzasadnieniu postanowienia. Zaaprobował przede wszystkim wniosek, że odwołanie darowizny nie wywołuje skutku rzeczowego, jego wystąpienie bowiem wymagałoby oparcia w treści przepisu prawa. Za odmiennym wnioskiem nie przemawiają, jego zdaniem, racje funkcjonalne, odwołujące się do konieczności silniejszej ochrony darczyńcy, tym bardziej że rozwiązanie takie oznaczałoby zarazem osłabienie trwałości wspólności majątkowej małżonków. Autor zakwestionował także aktualność i poprawność odmiennych stanowisk wyrażanych we wcześniejszym orzecznictwie Sąd Najwyższego.

Z tego powodu, ponieważ art. 35 k.r.o. wyłącza zwrot przedmiotu odwołanej darowizny w naturze, darczyńca może otrzymać jedynie zwrot jego wartości na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu. Zdaniem glosatora, na przeszkodzie temu rozwiązaniu nie stoi przy tym fakt, że zakłada ono pokrycie z majątku wspólnego zobowiązań wywołanych przez tylko jednego z małżonków (który postąpił niewdzięcznie). W takim wypadku drugi z małżonków w razie podziału majątku wspólnego będzie mógł jednak dochodzić rozliczenia poniesionych z tego tytułu wydatków na podstawie art. 45 § 1 i 3 k.c. Równocześnie, zdaniem autora, obowiązek zwrotu w naturze połowy przedmiotu darowizny nie stoi w sprzeczności z art. 35 k.r.o., małżonek zobowiązany do zwrotu może bowiem spełnić świadczenie także z majątku osobistego, jego współmałżonkowi zaś zawsze przysługuje możliwość wyrażenia sprzeciwu (art. 36¹ k.r.o.) wobec realizacji tego zobowiązania kosztem majątku wspólnego. W konkluzji autor wskazał także,

że stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w komentowanym postanowieniu może służyć także interesom wierzycieli rażąco niewdzięcznego małżonka.

Postanowienie było przedmiotem aprobującej glosy M. Warcińskiego (OSP 2013, nr 1, poz. 3).

M.G.

*

Czynność prawna *datio in solutum*, na podstawie której dłużnik, zamiast wykonania zobowiązania zgodnie z jego treścią, spełnił – prowadzące do wygaśnięcia tego zobowiązania z zaspokojeniem wierzyciela – świadczenie tego samego rodzaju będące równoważnością świadczenia pierwotnego, może być uznana za nieobjętą zakresem skargi pauliańskiej (art. 527 k.c.).

(wyrok z dnia 13 kwietnia 2012 r., III CSK 214/11, B. Myszką, K. Strzelczyk, A. Owczarek; OSNC 2012, nr 11, poz. 134; BSN 2012, nr 7, s. 11; MoP 2013, nr 2, s. 87; Rej. 2012, nr 9, s. 182)

Glosa

Alicji Sieczych, Glosa 2014, nr 3, s. 69

Glosa jest w zasadzie aprobująca.

Glosatorka w pełni podzieliła wyrażony przez Sąd Najwyższy pogląd, że niezaskarżalne skargą paulińską jest nie tylko spełnienie świadczenia, które ściśle odpowiada treści zobowiązania, lecz także czynność prawna *datio in solutum*, gdyż stanowi ona ekwiwalent świadczenia pierwotnego. Autorka glosy sformułowała krytyczną opinię odnośnie do rozważań, które poczynił Sąd Najwyższy na podstawie art. 533 k.c., nie podzieliła bowiem tezy, że przepis ten pozwala osobie trzeciej zwolnić się z zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela przez wskazanie mienia, którego wartość odpowiada jedynie uzyskanej przez tę osobę korzyści majątkowej, nawet jeżeli nie jest to mienie wystarczające do realnego i całkowitego zaspokojenia wierzyciela. Zdaniem autorki, uzasadniony jest pogląd, że wskazane mienie dłużnika powinno móc prowadzić do zaspokojenia wierzyciela w całości,

nie zaś jedynie w części odpowiadającej wartości uzyskanej przez osobę trzecią korzyści.

Głosę częściowo krytyczną opublikował M. Kućka (PiP 2013, nr 12, s. 122).

P.G.

*

Zapisem windykacyjnym mogą być objęte przedmioty majątkowe wymienione w art. 981¹ § 2 k.c. należące do majątku wspólnego małżonków pozostających w ustroju wspólności ustawowej.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 46/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 3, poz. 29; BSN 2012, nr 7, s. 9; PS 2013, nr 11–12, s. 18; Prok. i Pr. 2013, nr 7–8, poz. 46; Rej. 2012, nr 7–8, s. 215; NPN 2012, nr 2, s. 185; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 100; Rej. 2013, nr 4, s. 185)

Glosa

Magdaleny Bławat i Alicji Sieczyk, Rejent 2014, nr 6, s. 111

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorki pozytywnie oceniły głosowaną uchwałę zarówno co do przyjętej w niej konkluzji, jak i sformułowanej przez Sąd Najwyższy argumentacji. Szczególnie wyraźnie zaakcentowały poprawne i efektywne posłużenie się w uzasadnieniu wykładnią funkcjonalną, pozwalającą na uzupełnienie luki w regulacji zapisu windykacyjnego. Wśród szczegółowych odniesień do argumentacji Sądu Najwyższego komentatorki podzieliły wnioski, że 35 k.r.o. odnosi się wyłącznie do czynności prawnych *inter vivos* (wykluczając ingerencję osób trzecich w majątek objęty wspólnością ustawową) i nie ma zastosowania do testamentu. Aprobując odniosły się także do ujęcia przez Sąd Najwyższy zadań tego przepisu na tle celów instytucji zapisu windykacyjnego. Zdaniem auterek, koncepcja przyjęta przez Sąd Najwyższy sprzyja ponadto realizacji autonomii woli podmiotów prawa prywatnego w sferze prawa spadkowego manifestowanej przez zasadę swobody testowania.

Jednocześnie glosatorki wyraziły jednak wątpliwość co do faktycznej przydatności poglądu Sądu Najwyższego, w praktyce bowiem efektywne skorzystanie z instytucji zapisu windykacyjnego może być poważnie utrudnione przez regulację małżeńskiej wspólności majątkowej. Wynika to przede wszystkim z konieczności ustalenia, czy przedmiot objęty zapisem stanowiłby element majątku spadkodawcy, wymagającej poprzedzenia ustaleń co do skutków zapisu windykacyjnego częściowym podziałem majątku wspólnego małżonków.

Uchwała była przedmiotem glos: T. Jasiakiewicza (OSP 2013, nr 5, poz. 49), P. Pacek (PS 2013, nr 11–12, s.181), M. Rzewuskiego (Rej. 2013, nr 9, s. 103), oraz J. Masiubańskiego (Rej. 2014, nr 1, s. 79). Uchwałę omówiła także K. Pałka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2012, nr 6, s. 103) oraz E. Stawicka w opracowaniu „Czy przedmiot majątkowy należący w chwili testowania do majątku wspólnego małżonków pozostających w ustroju wspólności ustawowej może zostać objęty zapisem windykacyjnym?” (Pal. 2013, nr 7–8, s. 238).

M.G.

*

Stwierdzenie dokonania umownego wyboru statutu kontraktowego w sposób dorozumiany powinno być oparte na faktach pozwalających w całokształcie okoliczności sprawy wnioskować w sposób dostatecznie pewny, że strony rzeczywiście złożyły zgodne oświadczenia woli co do tego wyboru (art. 3 konwencji o prawie właściwym dla zobowiązań umownych, otwartej do podpisu w Rzymie dnia 19 czerwca 1980 r., Dz.U. z 2008 r. Nr 10, poz. 57).

(wyrok z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 48/12, M. Wysocka, M. Kocon, M. Romańska, OSNC 2013, nr 4, poz. 53; BSN 2012, nr 11, s.13; MoP 2013, nr 10, s. 538)

Glosa

Katarzyny Sznajder-Peroń, *Iustitia* 2014, nr 2, s. 65

Glosa jest aprobująca.

Stanowisko Sądu Najwyższego glosatorka uznała za wyraz bardzo korzystnej tendencji w orzecznictwie. Mając na względzie konieczność

poszanowania zasady równorzędności porządków prawnych, na aprobata – w jej ocenie – zasługuje dążenie do unikania stosowania przez sądy za wszelką cenę własnego prawa.

Zaakceptowała również stwierdzenie Sądu Najwyższego, że odwołanie się stron do norm pochodzących z określonego porządku prawnego stanowi silniejszą przesłankę świadczącą o wyborze prawa, gdy jest to prawo inne niż materialna *lex fori*.

Podkreśliła, że w uzasadnieniu swojego stanowiska Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę, iż uwzględnienie autonomii woli stron w określeniu statutu kontraktowego łączy się z koniecznością ustalenia w sposób pewny, że wybór stron był w pełni świadomy i rzeczywisty.

M.S.L.

*

Uchwała o połączeniu spółek nie może zostać uchylona, gdy minie sześć miesięcy od wpisu połączenia do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym.

(wyrok z dnia 7 grudnia 2012 r., II CSK 77/12, B. Myszką, J. Frąckowiak, M. Romańska, OSP 2013, nr 10, poz. 96)

Glosa

Krzysztofa Oplustila, Glosa 2014, nr 3, s. 44

Glosa jest krytyczna.

W glosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy rozstrzygnął istotny problem praktyczny, tj. czy uchybienie przepisom kodeksu spółek handlowych, służącym ustaleniu prawidłowości parytetu wymiany udziałów (akcji), może uzasadniać zaskarżalność uchwały w tym przedmiocie. Sąd Najwyższy udzielił negatywnej odpowiedzi, stosując celowościową wykładnię art. 509 § 3 k.s.h. Wywołało to wątpliwości glosatora. Autor poddał krytyce także przyjętą przez Sąd Najwyższy rozszerzającą wykładnię art. 497 § 2 k.s.h.

Zaaprobował natomiast celowościową wykładnię art. 499 § 2 pkt 3 k.s.h. W jego ocenie, znaczenia tego przepisu nie można redukować wyłącznie do kwestii bilansowego rozliczenia połączenia, pomijając

funkcję informacyjną tej regulacji wobec wspólników (akcjonariuszy) łączących się spółek. O funkcji tej świadczy przewidziany w art. 505 § 1 pkt 3 k.s.h. obowiązek udostępnienia udziałowcom wyceny, o której mowa w art. 499 § 2 pkt 3 k.s.h. Jeśli rzeczywiście wycena ta byłaby sporządzana jedynie w celu rachunkowego („wewnętrznego”) rozliczenia połączenia, to jej udostępnienie udziałowcom byłoby zbędne, gdyż miałyby ona dla nich niewielką wartość informacyjną.

Glosator zaproponował zmianę art. 499 § 2 pkt 3 k.s.h. polegającą na uzupełnieniu go o wymaganie dołączenia do planu połączenia także ustalenia wartości spółki przejmującej oraz na wyraźnym przesądzeniu, że dołączeniu do planu podlegają wyceny łączących się spółek, a nie tylko ich majątków. Następnie autor zakwestionował pogląd Sądu Najwyższego, że „przepis art. 509 § 3 k.s.h. zawiera ważną wskazówkę dla wykładni przepisów o połączeniu”, która nakazuje „utrzymanie uchwały o połączeniu, nawet jeżeli jest ona sprzeczna z przepisami zabezpieczającymi prawidłowy parytet wymiany akcji”. Zdaniem glosatora, wiele wymagań składających się na procedurę łączeniową pełni przede wszystkim funkcję informacyjną wobec udziałowców. Chociaż art. 501–505 k.s.h. pozostają w funkcjonalnym związku z ustaleniem stosunku wymiany, to jednak związek ten nie uzasadnia objęcia ich naruszeń zakresem przepisu art. 509 § 3 k.s.h.

Odnosnie do kwestii dopuszczalności unieważnienia lub uchylecia uchwały o połączeniu się spółek po dniu połączenia, komentator uznał, wbrew pogładowi Sądu Najwyższego, że w świetle aktualnej regulacji kodeksu spółek handlowych nie można mówić o zasadzie trwałości zarejestrowanego połączenia spółek krajowych, czy o chronionym przez ustawodawcę prymacie interesu spółki przejmującej i interesu ogólnego. Przeczy temu wyraźna regulacja art. 510 k.s.h., określająca skutki ubezskutecznienia połączenia już po jego rejestracji.

Glosator stwierdził ponadto, że dokonana przez Sąd Najwyższy analogia do art. 516¹⁷ k.s.h. jest nietrafna. Przepis ten, dotyczący łączy transgranicznych i – jak podkreślił glosator – ma charakter szczególny, służąc implementacji art. 17 dyrektywy nr 2005/56/WE.

Aprobującą głosę do analizowanego rozstrzygnięcia zaprezentował również A. Koch (OSP 2013, nr 10, poz. 96).

P.G.

Decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ustalająca wysokość należności z tytułu składek, doręczona dłużnikowi po zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece ustawą z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 131, poz. 1075), nie stanowi podstawy wpisu w księdze wieczystej hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka.

(postanowienie z dnia 9 stycznia 2013 r., III CSK 69/12, K. Strzelczyk, M. Kocon, M. Koba, OSNC 2013, nr 7–8, poz. 93; OSP 2013, nr 12, poz. 124; BSN 2013, nr 4, s. 13; MoP 2013, nr 19, s. 1043; Rej. 2013, nr 5, s. 162; NPN 2013, nr 1, s. 141; Rej. 2013, nr 8, s. 190)

Glosa

Piotra Połczyńskiego, Rejent 2014, nr 6, s. 127

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor wskazał na niespójność wniosku przyjętego przez Sąd Najwyższy z tworzącą jego kontekst regulacją hipoteki przymusowej kaucyjnej. Zdaniem glosatora, w uzasadnieniu postanowienia nietrafnie odrzucono pogląd zajęty przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 28 października 2004 r., III CZP 33/04 (OSNC 2005, nr 3, poz. 43), uznając go za zdezaktualizowany. Wprawdzie przez pewien czas stan prawny w zakresie hipoteki przymusowej kaucyjnej odbiegał od stanu, do którego odnosiła się ta uchwała, w 2009 r. uległ on jednak ponownej zmianie, przywracającej aktualność poglądu Sądu Najwyższego.

Autor krytycznie odniósł się także do poglądu, że hipoteka przymusowa w ramach aktualnej regulacji pełni funkcję, rozumianego szeroko, szczególnego środka egzekucyjnego. Zdaniem glosatora, obecny kształt normatywny tej instytucji pozwala uznać ją jedynie za sposób zabezpieczenia wierzytelności, bez możliwości przypisywania jej funkcji gwarancyjnej ani wiązania jej z postępowaniem egzekucyjnym. Za pozbawiony znaczenia z perspektywy problemu analizowanego w uchwale autor uznał także, podkreślany w uzasadnieniu postanowie-

nia, fakt braku odzwierciedlenia charakteru wiarytelności przez rodzaj hipoteki, *de lege lata* bowiem nie jest ona związana z domniemaniem istnienia zabezpieczonej wiarytelności.

Autor polemicznie odniósł się także do poglądu Sądu Najwyższego o konieczności ścisłej wykładni przepisów o hipotece przymusowej ustanawianej na nieruchomości pozostającej we wspólności majątkowej dłużnika i jego małżonka. Orzecznictwo powołane przez Sąd Najwyższy na poparcie tego wniosku nie odpowiada, jego zdaniem, istocie problemu. Odnosi się ono do hipoteki przymusowej zwykłej ustanawianej na podstawie administracyjnego tytułu wykonawczego, nie zaś decyzji określającej wysokość składek z tytułu ubezpieczenia społecznego. Aprobując wniosek o konieczności prowadzenia ścisłej interpretacji, autor wskazał, że konieczność uznania tej decyzji, doręczonej dłużnikowi, za podstawę wpisu hipoteki na nieruchomości stanowiącej składnik majątku wspólnego wynika wprost z art. 26 ust. 3 i ust. 3a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Glosator stwierdził także, że decyzja określająca wysokość składek powinna zostać doręczona wyłącznie dłużnikowi. Jego małżonek dysponuje osobnymi środkami ochrony, w tym powództwem o usunięcie niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Konkludując, autor wskazał, że brak argumentów, by za podstawę wpisu hipoteki przymusowej kaucyjnej uznać wyłącznie administracyjny tytuł wykonawczy, który – gdy nieruchomość objęta jest zakresem wspólności majątkowej – wystawiony jest w stosunku do obojga małżonków (ewentualnie innym dokumentem odnoszącym się do nich wspólnie). Wniosek przyjęty przez Sąd Najwyższy sprzyja, jego zdaniem, możliwości ucieczki przez dłużnika z majątkiem przed wyczerpaniem możliwości zaskarżenia decyzji określającej wysokość należności z tytułu składek, tym bardziej że ich zabezpieczenie i dochodzenie następuje w interesie publicznym.

Orzeczenie było także przedmiotem glos R. Seweryna (MoP 2014, nr 1, s. 39) oraz I. Kunickiego (OSP 2013, nr 12, poz. 124).

M.G.

Spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nie można obciążyć użytkowaniem.

(postanowienie z dnia 24 stycznia 2013 r., V CSK 549/11, L. Walentynowicz, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 7–8, poz. 97; OSP 2014, nr 1, poz. 4; OSP 2014, nr 5, poz. 48; BSN 2013, nr 3, s. 13; MoP 2013, nr 18, s. 986; BSN 2013, nr 3, s. 13; Rej. 2013, nr 4, s. 191; NPN 2013, nr 1, s. 144; Rej. 2013, nr 8, s. 190)

Glosa

Jakuba Biernata, Monitor Prawniczy 2014 r, nr 17, s. 925

Glosa jest krytyczna.

Glosator stwierdził, że trudno uznać argumentację przedstawioną przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu komentowanego orzeczenia za przekonującą i opowiedział się za poglądem, że obciążenie prawem użytkowania spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu jest dopuszczalne.

W jego ocenie, dyskusyjna jest teza o braku podstawy prawnej dla ustanowienia prawa użytkowania obciążającego spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu. Trudno podzielić zapatrywanie, że podstawy takiej nie może stanowić ogólnie sformułowana dopuszczalność ustanowienia prawa użytkowania na prawach wyrażona w art. 265 § 1 k.c. Pogląd, że dla ustanowienia prawa użytkowania na danym prawie wymagana jest szczegółowa podstawa prawna, nie ma należytego uzasadnienia normatywnego. Takiego wymagania, zdaniem komentatora, nie można wywieść ani z przepisów normujących prawo użytkowania, ani z przepisów odnoszących się do poszczególnych praw, które mogą być obciążone użytkowaniem, ani z zasady zamkniętego katalogu praw rzeczowych. Poza tym przyjęcie, że dla ustanowienia prawa użytkowania na prawie wymagana jest odrębna, szczegółowa podstawa normatywna, musiałoby prowadzić do uznania regulacji wynikającej z art. 265 § 1 k.c. za pozbawioną znaczenia normatywnego, co z kolei pozostawałoby w sprzeczności z założeniem racjonalności ustawodawcy.

Poglądowi sformułowanemu w zakresie dopuszczalności ustanowienia użytkowania na lokalu spółdzielczym przez Sąd Najwyższy glosator

zarzucił niekonsekwencję. Zaznaczył, że w samym uzasadnieniu glosowanego postanowienia Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż dopuszczalne jest ustanowienie prawa użytkownika obciążającego prawo użytkownika wieczystego. Takie stanowisko, przy braku szczegółowej podstawy prawnej dopuszczającej ustanowienie prawa użytkownika obciążającego prawo użytkownika wieczystego, przemawia przeciw trafności tezy, że wystarczającej podstawy normatywnej do ustanowienia prawa użytkownika na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu nie tworzy art. 265 § 1 k.c.

Zdaniem autora, nie można uznać za trafną tezę, że ustanowienie prawa użytkownika obciążającego spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jest niedopuszczalne, prowadziłoby bowiem do bezzasadnej ingerencji w zakres uprawnień spółdzielni przez dodatkowe obciążenie prawa własności. Prawo użytkownika nie może ze swej istoty przyznawać użytkownikowi szerszego zakresu uprawnień niż ten, który przysługuje właścicielowi. W ocenie glosatora, ustanowienie prawa użytkownika obciążającego spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nie może powodować jakiegokolwiek ingerencji w sytuację prawną spółdzielni, w szczególności zaś nie może powodować ingerencji polegającej na powstaniu dodatkowego obciążenia prawa własności. W razie ustanowienia prawa użytkownika, pewne uprawnienia, które mogłyby być realizowane przez uprawnionego z tytułu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, przysługują i mogą być realizowane przez użytkownika własnościowego prawa do lokalu.

Glosator stwierdził też, że skoro obciążenie prawem użytkownika spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nie może powodować powstania po stronie użytkownika takich uprawnień, jakie nie przysługiwały uprawnionemu z tytułu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, to ustanowienie prawa użytkownika obciążającego spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu nie może prowadzić do zmiany sposobu korzystania z lokalu i jego przeznaczenia. Co więcej, nie można w tym zakresie nie dostrzec dodatkowych obostrzeń normatywnych nałożonych na użytkownika, jeśli chodzi o sposób wykonywania przysługującego mu prawa.

Komentator uznał również za nietrafne stanowisko Sądu Najwyższego, że za niedopuszczalnością obciążenia prawem użytkownika

spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu przemawia niedopuszczalność obciążenia spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu służebnością mieszkania. Przesądżają to odmienności w unormowaniu przedmiotu prawa użytkowania i przedmiotu służebności mieszkania. Przedmiotem użytkowania mogą być prawa, przedmiotem służebności mieszkania nieruchomości. Nie można również zaaprobować dokonanej przez Sąd Najwyższy hierarchizacji użytkowania i służebności mieszkania jako ograniczonych praw rzeczowych, przeprowadzonej na podstawie kryterium gwarantowania lepszego korzystania z lokalu. W świetle różnic w treści wskazanych praw i ich konstrukcji prawnej, hierarchizacja taka dokonana abstrakcyjnie, a zatem bez rozważenia interesów, które miałyby być realizowane w ramach konkretnego stosunku cywilnoprawnego, jest arbitralna i pozbawiona walorów jurydycznych.

Glosator krytycznie ocenił też pogląd, że ustanowienie prawa użytkowania obciążającego spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu prowadziłoby do ustanowienia prawa umożliwiającego jedynie używanie lokalu w celu zaspokajania przez użytkownika osobistych potrzeb mieszkaniowych, a nie pobieranie pożytków, a zatem prawa niebędącego prawem użytkowania, którego istnienie nie mieściłoby się w ramach normatywnych stworzonych dla stosunków prawnorzeczowych. Zdaniem autora, nie powinno budzić wątpliwości, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu jest prawem mogącym przynosić pożytki, które przypadają uprawnionemu z tytułu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, w razie zaś obciążenia wskazanego prawa prawem użytkowania przypadająby użytkownikowi. Okoliczność, że spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu może przynosić pożytki przesądza, iż w razie obciążenia takiego prawa prawem użytkowania nie sposób mówić o naruszeniu zasady zamkniętego katalogu praw rzeczowych przez ustanowienie prawa rzeczowego o treści nieznannej porządkowi normatywnemu. Konsekwencją przyjęcia zapatrywania, że użytkownik spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nie może, z istoty przysługującego mu prawa, pobierać pożytków, powinno być postawienie tezy, iż w takiej samej sytuacji znajduje się użytkownik lokalu stanowiącego odrębną nieruchomość. W jednym i w drugim przypadku funkcjonuje przecież identyczny substrat materialny, na podstawie którego wykonywane jest prawo użytkowania.

Krytyczne glosy do omawianego postanowienia opracowali również: P. Księżak (OSP 2014, nr 1, poz. 4), Z. Kuniewicz, a także A. Kozioł i J. Zrałek (OSP 2014, nr 5, poz. 48).

R.N.

*

Artykuły 945 i 949 k.c. stanowią odrębne podstawy nieważności testamentu.

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 22/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszką, OSNC 2013, nr 11, poz. 125; BSN 2013, nr 5, s. 6)

Glosa

Pawła Księżaka, Monitor Prawniczy 2014, nr 16, s. 867

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autor stwierdził, że wniosek, który znalazł wyraz w tezie komentowanej uchwały, nie budzi wątpliwości. Sprzeciw wywołuje jednak zawarta w uzasadnieniu uchwały interpretacja art. 949 § 2 k.c. Według Sądu Najwyższego, sformułowanie „jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy” odnosi się do zdolności testowania, nie obejmuje natomiast braku świadomości lub swobody. Zdaniem glosatora, tylko pozornie stwierdzenie takie jest oczywiste. Pogląd, że chodzi tu jedynie o zdolność testowania w rozumieniu art. 944 § 1 k.c. jest rozpowszechniony w doktrynie. Zdolność do sporządzenia testamentu, o której mowa w art. 949 § 2 k.c., powinno się jednak rozumieć szeroko. Termin ten obejmuje nie tylko zdolność testowania, ale również niewystępowanie wad oświadczenia woli, w szczególności brak świadomości lub swobody.

Według komentatora, wykazanie konieczności szerszego ujmowania zdolności do sporządzenia testamentu na gruncie art. 949 § 2 k.c. nie przysparza trudności. Jako przykład należy wskazać sytuację, w której spadkodawca w pewnych okresach cierpiał na chorobę wyłączającą możliwość świadomego sporządzenia testamentu. Testament sporządzony w tym okresie jest oczywiście nieważny. Okazuje się, że spadko-

dawca sporządził testament własnoręczny, w którym nie ma daty. Rozumowanie Sądu Najwyższego prowadzi do paradoksalnego rezultatu, że testament taki jest ważny, bo brak daty nie wywołuje wątpliwości co do zdolności testowania, a nie ma możliwości udowodnienia nieważności testamentu z powodu wady oświadczenia woli, bo testament nie ma daty, więc nie wiadomo, czy w chwili sporządzenia spadkodawca miał świadomość, czy jej nie miał. Wniosek taki jest oczywiście błędny i nie można go zaakceptować. Gdyby testament miał datę, to byłby nieważny, bo był sporządzony w stanie niepoczytalności. Brak daty, a zatem poważne uchybienie formalne, nie może konwalidować testamentu; testament bez daty jest, co do zasady, nieważny, a tylko w drodze wyjątku ustawodawca dopuszcza uznanie go za ważny. Nie można jednak tego wyjątku rozszerzać w taki sposób, by prowadził do uznania za ważny testamentu sporządzonego przez osobę działającą w stanie wyłączającym swobodne lub świadome sporządzenie testamentu.

Zdaniem glosatora należy uznać, że jeśli testament nie ma daty i w związku z tym powstaje wątpliwość, czy w chwili jego sporządzania spadkodawca miał możliwość sporządzenia ważnego testamentu, to jest on nieważny. Wątpliwość taka powstanie, gdy zostanie udowodnione, że w okresie, w którym testament mógł być sporządzony, spadkodawca był w stanie wyłączającym działanie swobodne i świadome. Innymi słowy, testament własnoręczny bez daty będzie nieważny z powodów formalnych w związku z zaistnieniem w pewnym okresie stanu faktycznego opisanego w art. 945 § 1 pkt 1 k.c. Warto podkreślić, że podstawą nieważności będzie brak formalny, a nie wada oświadczenia woli. Jest tak dlatego, że nie ma wcale pewności, że spadkodawca działał wadliwie, bo nie wiadomo, kiedy testament był sporządzony.

Według autora, Sąd Najwyższy nie analizował opisanych zagadnień, skupił się bowiem na sytuacji, w której termin do powoływania się na wadę testamentu minął. Nie ulega wątpliwości, że upływ tego terminu ma istotne znaczenie również dla oceny ważności testamentu własnoręcznego bez daty. Jeśli doszło do sporządzenia testamentu własnoręcznego i zachodzi wada oświadczenia woli, ale minął już termin do powoływania się na tę wadę, to wada nie ma już znaczenia, choćby było jasne, że istniała ona w chwili sporządzenia testamentu. Tym bardziej

nie może mieć już wtedy taka wada znaczenia, jeśli nie ma wcale pewności, czy występowała ona w dacie sporządzenia testamentu. W sytuacji zatem, w której termin do powoływania się na brak świadomości lub swobody minął, zdolność do sporządzenia testamentu, o której mowa w art. 949 § 2 k.c., musi być rzeczywiście ograniczona do zdolności do czynności prawnych.

Głosę do komentowanej uchwały napisał G. Wolak (Jurysta 2013, nr 7–8, s. 14). Omówił ją również M. Stanik w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 3, s. 79)

R.N.

*

1. Wyrok sądu stwierdzający nieważność sprzecznej z ustawą uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej ma charakter konstytutywny.

2. Uchwały zarządu, rady nadzorczej i komisji rewizyjnej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz uchwały zarządu i rady nadzorczej spółki akcyjnej podlegają zaskarżeniu w drodze powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c. w związku z art. 58 k.c.).

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 18 września 2013 r., III CZP 13/13, H. Pietrkowski, M. Bączyk, W. Katner, Z. Kwaśniewski, B. Myszka, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 3, poz. 23; BSN 2013, nr 9, s. 7; Rej. 2013, nr 9, s. 166; Rej. 2013, nr 11, s. 171; MoP 2014, nr 6, s. 305; Forum Prawnicze 2013, nr 5, s. 104; MoPH 2014, nr 1, s. 36)

Glosa

Małgorzaty Dumkiewicz i Andrzeja Kidyby, Monitor Prawa Handlowego 2014, nr 1, s. 38

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosatorzy stwierdzili, że treść uchwały „przypomina nieco leczenie choroby poprzez łągodzenie niektórych jej objawów kosztem zaostżenia innych”. Zdaniem autorów, głównym celem uchwały była próba

wyposażenia sądów orzekających w przedmiocie stwierdzenia nieważności uchwał zgromadzeń spółek kapitałowych w możliwość utrzymania w mocy skutków wadliwie podjętych uchwał, jeśli uchybienia przepisom ustawy nie były na tyle doniosłe, aby konieczna była ich eliminacja z obrotu prawnego. Jednakże nie zwrócono uwagi na konsekwencję takiego stanowiska. Zdaniem autorów, istnieje ryzyko nadużywania możliwości zaskarżania uchwał w celu wywołania ewidentnie sprzecznych z prawem skutków, które w chwili wydania konstytutywnego orzeczenia stwierdzającego nieważność uchwały będą już nieodwracalne.

Uchwałę omówili R.L. Kwaśnicki i A. Lewińska w opracowaniu „Bez wyroku nie ma nieważności (bezprawnej) uchwały spółki” (MoP 2014, nr 7, s. 381), P. Popardowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (Glosa 2014, nr 2, s. 17), T. Szczurowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (PUG 2014, nr 3, s. 23) oraz w opracowaniu „Charakter prawny wyroku stwierdzającego nieważność uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej” (MoP 2014, nr 16, s. 843 – *vide* niżej), W.J. Katner i K. Osajda w opracowaniu „Niezgodne z prawem uchwały wspólników spółek kapitałowych – uwagi na tle uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2013 r., III CZP 13/13” (PPH 2014, nr 9, s. 18 – *vide* niżej), A. Kappes w opracowaniu „Konstytutywny charakter wyroku stwierdzającego nieważność uchwały? – krytycznie o uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2013 r., III CZP 13/13” (PPH 2014, nr 9, s. 34 – *vide* niżej), a także P. Piniór w opracowaniu „Obowiązek wykonania uchwały sprzecznej z prawem” (PPH 2014, nr 9, s. 55 – *vide* niżej).

J.B.

*

Omówienie

Tomasza Szczurowskiego, Monitor Prawniczy 2014, nr 16, s. 843

Autor uznał, że stanowisko zajęte w omawianej uchwale jest niezwykle atrakcyjne i uzasadnione celowościowo, gdyż z jednej strony gwarantuje bezpieczeństwo obrotu, zapobiegając sytuacji, w której stan prawny

spółki jest niejasny, a z drugiej strony zmierza do zapobieżenia dwutorowej kontroli uchwał zgromadzeń spółki.

Jednocześnie komentator stwierdził, że teza uchwały jest nie do pogodzenia z przepisami kodeksu spółek handlowych, a tym bardziej w kontekście art. 58 § 1 k.c. stosowanego na podstawie art. 2 k.s.h. i *de lege lata* nie może się ostać. Nawet jeśli ustawodawca chciał stworzyć konkurencyjną wobec art. 58 § 1 k.c. sankcję dla uchwał sprzecznych z ustawą, to próba ta, zdaniem autora, nie powiodła się i brak podstaw do przyjęcia, że wyrok stwierdzający nieważność uchwały na podstawie 252 § 1 k.s.h. wywołuje konstytucyjny skutek.

Zdaniem komentatora, nazewnictwo przyjęte w kodeksie spółek handlowych, jak również konstrukcja art. 252 k.s.h. oraz wykładnia historyczna powodują, że komentowana uchwała jest uzasadniona jedynie względami celowościowymi, gdyż w świetle obowiązujących przepisów prawa stanowisko w niej zajęte jest trudne do zaakceptowania. Autor zaznaczył, że względy funkcjonalne muszą ustąpić, jeśli przeciwko nim przemawia wykładnia językowa, historyczna i systemowa. Glosator nie odrzucił *a priori* dopuszczalności stwierdzenia nieważności uchwały w drodze konstytucyjnego wyroku, niemniej wymagałoby to zmiany legislacyjnej, w wyniku której zresztą nie można by było mówić o stwierdzeniu nieważności uchwały, ale o jej unieważnieniu lub uchyleniu.

M.M.

*

Komentarz

Wojciecha J. Katnera i Konrada Osajdy, Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 9, s. 18

Opracowanie zakreśla szerokie doktrynalne i orzecznicze tło uchwały, prezentując argumenty przemawiające za stanowiskiem zajęтым przez Sąd Najwyższy. Jak stwierdzili autorzy, pogląd sformułowany w orzeczeniu budzić będzie zapewne kontrowersje w literaturze (z perspektywy teoretycznej kwestia ta nadal pozostaje ich zdaniem otwarta), co silnie przemawia za dokonaniem w tym zakresie interwencji

przez ustawodawcę. Równocześnie zwrócili jednak uwagę, że orzeczenie to porządkuje praktykę, sprzyjając przewidywalności rozstrzygnięć wydawanych w przyszłości przez sądy.

M.G.

*

Komentarz

Aleksandra Kappesa, Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 9, s. 34

Uwagi autora mają charakter krytyczny.

Zdaniem komentatora, argumenty podniesione przez Sąd Najwyższy nie zostały poparte dostatecznie szerokimi wyjaśnieniami, względnie zawierają błąd logiczny polegający na przyjęciu za przesłankę rozumowania jego wyniku. W komentarzu krytycznie odniesiono się także do oceny, że wyłącznie na gruncie art. 252 i 425 k.s.h. stosowanie art. 189 k.p.c. oznaczało zarazem brak możliwości stosowania w tym zakresie art. 58 k.c. Celem tego zabiegu było, zdaniem komentatora, wyłącznie ograniczenie kręgu osób uprawnionych do kwestionowania prawidłowości uchwały. Ponadto autor nie podzielił argumentów o korzyściach wynikających ze stanowiska Sądu Najwyższego dla bezpieczeństwa spółki, jej wspólników i członków organów oraz osób trzecich. Za konkluzją przyjętą w uchwale nie przemawia także, w jego ocenie, brak ograniczeń czasowych dla możliwości powoływania się na nieważność uchwały na gruncie art. 252 i 425 k.s.h.

Równocześnie, zdaniem autora, istnieją argumenty funkcjonalne uzasadniające przyjęcie koncepcji odmiennej. Wynika ona przede wszystkim z potrzeby różnicowania w wypadku uchwał wadliwości mniejszej wagi oraz o bardziej zasadniczym charakterze, związanej z naruszeniem ustawy i wywołującej bezwzględną nieważność uchwały.

Autor krytycznie odniósł się także do twierdzeń Sądu Najwyższego w zakresie legitymacji czynnej do wytoczenia powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały. Jego zdaniem, powinna ona być oceniana na chwilę wytoczenia powództwa, co wyklucza praktykę odwoływania członków organów, którzy wnieśli pozew w celu wywołania jego oddalenia. Zdaniem autora, za nieuzasadnione należy uznać także

wykluczenie legitymacji członka zarządu lub rady nadzorczej do zaskarżenia uchwały odwołującej go z pełnionej funkcji, sprzyja to bowiem utrwalaniu skutków uchwał o bezprawnym charakterze. W komentarzu wskazano także na brak wyraźnego rozwiązania przez Sąd Najwyższy problemu zgodności zajmowanego stanowiska z możliwością podniesienia zarzutu nieważności uchwały, mimo braku orzeczenia stwierdzającego jej nieważność wynikającą z art. 252 § 4 i art. 425 § 4 k.s.h. Stanowisko Sądu Najwyższego o konieczności respektowania skutków wadliwej uchwały do czasu orzeczenia o jej nieważności może prowadzić natomiast do oportunistów uczestników obrotu, powołujących się na uchwałę z intencją doprowadzenia tą drogą do nieodwracalnych skutków działających na ich rzecz. Jak stwierdził autor, komentowana uchwała nie wskazuje sposobu rozwiązania tego problemu.

M.G.

*

Komentarz

Piotra Piniora, Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 9, s. 55

Uwagi autora mają w przeważającej mierze charakter krytyczny.

Komentator podzielił wprawdzie pogląd Sądu Najwyższego o możliwości zaskarżenia uchwał organów spółek w postępowaniu cywilnym, na podstawie art. 58 k.c., polemicznie odniósł się jednak do stanowiska o konstytucyjnym charakterze tego orzeczenia. Autor odrzucił możliwość odczytania poglądu Sądu Najwyższego w sposób, który wiązałby skutkami wadliwej uchwały sąd rejestrowy, wymuszając na nim – jeśli nie doszłoby do zgłoszenia zarzutu nieważności – ujawnienie jej w Krajowym Rejestrze Sądowym. Za przesadne uznał przy tym obawy sformułowane w uzasadnieniu uchwały, by deklaratorywny charakter orzeczenia o nieważności uchwały mógł prowadzić do rozbieżności pomiędzy orzeczeniem sądu rejestrowego i innego sądu co do oceny jej wadliwości. W ocenie autora, pogląd Sądu Najwyższego może prowadzić także do celowego podejmowania uchwał sprzecznych z prawem, a następnie wykonywania ich przez organy spółek, z powołaniem się na

związanie ich treścią do chwili orzeczenia o nieważności. Wyrażony w uchwale pogląd o konieczności respektowania uchwał do chwili zakwestionowania ich przez sąd prowadzi zatem do utrwalania stanów sprzecznych z prawem.

Zdaniem autora, konsekwencją stanowiska zajętego przez Sąd Najwyższy może stanowić także przypisanie odpowiedzialności osobom stosującym się do uchwały po stwierdzeniu jej nieważności. Jako przykład wskazał członków zarządu powołanych po upływie terminów do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały. Powołał się także na wątpliwości, jakie budzić może odpowiedź na pytanie o czasowe granice związania wadliwą uchwałą. Jego zdaniem, stanowisko Sądu Najwyższego nie pozostawia jasności, czy stan ten istnieje tylko do chwili upływu terminów z art. 252 § 4 i art. 425 § 4 k.s.h., gdy możliwe staje się podnoszenie zarzutu nieważności. Sama możliwość jego zgłoszenia przemawia natomiast, jak podniósł autor, za nietrafnością stanowiska o konstytutywnym charakterze orzeczenia stwierdzającego działanie tej sankcji. Zdaniem komentatora, logicznie sprzeczny jest pogląd Sądu Najwyższego, że podnoszenie zarzutu nieważności jest możliwe w stosunku do uchwały ważnej, która dopiero w wyniku wydania orzeczenia staje się nieważną *ex tunc*.

M.G.

*

Wniesienie przez właściciela nieruchomości pozwu o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z tej nieruchomości bez tytułu prawnego przez Skarb Państwa lub przedsiębiorcę przesyłowego w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych przerywa bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

(postanowienie z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 30/13, M. Wysocka, A. Górski, A. Piotrowska, OSNC 2014 nr 7–8, poz. 79; OSP 2014, nr 9, poz. 88; BSN 2014, nr 1, s. 10; MoP 2014, nr 16, str. 862, MoP 2014, nr 18, s. 978; NPN 2013, nr 4, s. 102)

Glosa

Małgorzaty Balwickiej-Szczyrby, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 9, poz. 88

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorka uznała za trafne rozróżnienie służebności przesyłu i służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Zgodziła się również ze stanowiskiem dopuszczającym zasiedzenie na podstawie art. 292 k.c. stosowanego w drodze analogii służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu w okresie poprzedzającym ustawowe uregulowanie służebności przesyłu. Poddała natomiast krytyce pogląd Sądu Najwyższego ujęty w tezie postanowienia. Odnosząc się do argumentów przytaczanych na jego poparcie, stwierdziła, że zastosowanie art. 222 § 2 k.c. nie zostało wyłączone w stosunku do usunięcia urządzeń przesyłowych. Dodała, że uwzględnienie podniesionego przez przedsiębiorcę przesyłowego zarzutu nadużycia prawa podmiotowego należy do oceny sądu i nie jest automatyczne.

W konsekwencji, autorka oceniła jako nietrafne założenie, że właściciel nieruchomości nie dysponuje jakimkolwiek skutecznym instrumentem prawnym prowadzącym do usunięcia urządzeń przesyłowych. Zakwestionowała ponadto zapatrywanie, że właściciel nieruchomości przez wniesienie pozwu o zapłatę wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy manifestuje wolę kształtowania stosunku prawnego między stronami i udziela zezwolenia na korzystanie z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń przesyłowych. Według autorki, wniesienie takiego powództwa wyraża bowiem jedynie wolę uzyskania rekompensaty za zajmowanie nieruchomości bez tytułu prawnego.

M.P.

*

Wytoczenie powództwa w elektronicznym postępowaniu upominawczym zakończonym umorzeniem postępowania na podstawie art. 505³⁷ § 1 k.p.c. przerywa bieg terminu przedawnienia.

(uchwała z dnia 21 listopada 2013 r., III CZP 66/13, *J. Górski, M. Kocon, G. Misiurek, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 72; BSN 2013, nr 11, s. 12*)

Glosa

Anny Kościółek, Glosa 2014, nr 3, s. 63

Glosa jest aprobująca.

Autorka glosy przyjęła, że Sąd Najwyższy zasadnie uznał, iż umorzenie postępowania na podstawie art. 505³⁷ § 1 k.p.c. nie niweczy skutków prawnych pozwu wniesionego w elektronicznym postępowaniu upominawczym, który jako skutecznie dokonana czynność procesowa, a w szczególności, przerywa bieg terminu przedawnienia. W efekcie, jak trafnie zważył Sąd Najwyższy, już samo skuteczne wniesienie pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym przerywa bieg przedawnienia, niezależnie od dalszego losu postępowania. W ocenie glosatorki, komentowana uchwała Sądu Najwyższego ma doniosłe znaczenie praktyczne, do chwili bowiem jej podjęcia najczęstszą metodą na przerwanie biegu przedawnienia roszczenia, stosowaną przez wierzycieli, było złożenie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej. Analizowana uchwała wskazała na alternatywę w postaci wniesienia pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym. W konsekwencji, jak podkreśliła autorka glosy, wierzyciel, na skutek przerywania biegu przedawnienia, uzyska dodatkowy czas na wytoczenie nowego powództwa.

Głosę krytyczną opracował T. Partyk (Lex nr 1388654).

P.G.

*

Dopuszczalne jest zawarcie umowy darowizny na wypadek śmierci, jeżeli jej przedmiotem są konkretne rzeczy lub prawa, a umowa nie jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego.

(uchwała z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 79/13, J. Pietrzykowski, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC 2014, nr 10, poz. 98; BSN 2013, nr 12, s. 15; Rej. 2014, nr 1, s. 162; NPN 2013, nr 4, s. 99)

Glosa

Grzegorza Wolaka, Rejent 2014, nr 7, s. 117

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autor dokonał obszernego przeglądu argumentów przemawiających za i przeciwko dopuszczalności darowizny na wypadek śmierci w prawie

polskim *de lege lata*, na tle stanowisk formułowanych w literaturze. W konkluzji zaaprobował możliwość zawarcia tej umowy, dzieląc wnioski Sądu Najwyższego. Równocześnie wskazał jednak, że uchwała Sądu Najwyższego nie może zastąpić decyzji ustawodawcy, jedynie ona bowiem może w trwały i pewny sposób dopuścić dokonywanie darowizn *mortis causa*.

Z krytycznymi uwagami autora spotkał się natomiast sposób sformułowania komentowanej uchwały. Sąd Najwyższy nie dokonał, jego zdaniem, pełnego i precyzyjnego rozstrzygnięcia przedstawionego mu zagadnienia prawnego w uchwale, czyniąc to jedynie w uzasadnieniu, które zresztą, zdaniem autora, nie jest w pełni przekonujące. Jego zdaniem, prawidłowa uchwała powinna brzmieć:

„Dopuszczalne jest zawarcie umowy darowizny na wypadek śmierci, jeżeli jej przedmiotem są konkretne rzeczy lub prawa. Umowa taka jest nieważna, jeśli jej przedmiot wyczerpuje prawie cały przyszły spadek, a tym bardziej cały przyszły spadek (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 1047 k.c. i art. 941 k.c.), jak też wtedy, gdy naruszając istotnie prawa wierzycieli spadkodawcy, który za życia dokonał darowizny, może być uznana za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.)”.

M.G.

*

Zawarte w art. 81 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (tekst jedn.: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.) określenie „sprzeczna z prawem” obejmuje także sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, z tym że notariusz odmawia dokonania czynności notarialnej ze względu na tę sprzeczność, jeżeli wynika ona z treści zamierzonej czynności notarialnej lub z okoliczności jej dokonywania.

(uchwała z dnia 18 grudnia 2013 r., III CZP 82/13, T. Wiśniewski, W. Katner, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 10, poz. 101; BSN 2013, nr 12, s. 16; Rej. 2014, nr 1, s. 162; NPN 2013, nr 4, s. 101)

Glosa

Jarosława Masiubańskiego, Rejent 2014, nr 9, s. 100

Glosa jest częściowo krytyczna.

Autor podzielił pogląd Sądu Najwyższego o możliwości odniesienia się przy ocenie poprawności czynności notarialnej do zasad współżycia społecznego. Obszernie omówił istotę i funkcję tej klauzuli generalnej w prawie prywatnym, aprobując odniósł się także do uwag Sądu Najwyższego o trudności w ustaleniu treści zasad współżycia społecznego, twierdząc, że odmowa na tej podstawie dokonania czynności notarialnej powinna następować jedynie w sytuacjach wyjątkowych. Założenie o możliwości dokonania tej oceny powinno także, jak zauważył, wyznaczać zakres odpowiedzialności notariusza na podstawie art. 49 Pr.not.

Glosator krytycznie odniósł się jednak do wniosku Sądu Najwyższego, że zbyt szerokie ujmowanie granic tej odpowiedzialności nie może powodować unikania kontroli przez notariuszy dokonywanych przez siebie czynności z perspektywy zasad współżycia społecznego. Nieokreśloność tego kryterium może prowadzić do wątpliwości na gruncie konkretnych wypadków, czy dokonana ocena była trafna, rodząc zarazem ryzyko masowego wnoszenia zażaleń na odmowę dokonania czynności przez notariusza.

Uchwała była także przedmiotem glosy A. Oleszki (NPN 2014, nr 1, s. 63).

M.G.

prawo cywilne procesowe

Do podstawowych zasad polskiego porządku prawnego należy wymaganie Konstytucji, aby środki cywilnoprawne skierowane przeciwko sprawcy szkody były proporcjonalne.

Na podstawie art. 1150 k.p.c. dopuszczalne jest częściowe stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia w zakresie dotyczącym jednego tylko roszczenia, jeżeli jego przedmiot jest podzielny.

W świetle art. 135 § 1 i art. 138 k.p.c. wystarcza każde takie określenie adresu, które pozwala na lokalizację miejsca przeznaczenia przesyłki i na identyfikację adresata.

(postanowienie z dnia 11 października 2013 r., I CSK 697/12, T. Ereciński, T. Wiśniewski, K. Zawada, OSNC 2014, nr 1, poz. 9 ze sprostowaniem w OSNC 2014, nr 4, s. 1; OSP 2014, nr 9, poz. 87; BSN 2013, nr 11, poz. 17; Rej. 2014, nr 1, s. 170; Rej. 2014, nr 4, s. 173; MoP 2014, nr 13, s. 691)

Glosa

Marcina Oreckiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 9, poz. 87

Glosa ma charakter aprobujący.

Po omówieniu charakteru i funkcji odszkodowania karnego w państwach systemu *common law* komentator zauważył, że samo uznanie obcej instytucji prawnej za sprzeczną z porządkiem prawnym państwa wykonania nie jest podstawą do odmowy stwierdzenia wykonalności orzeczenia zagranicznego. Dokonał następnie klasyfikacji podejść zagranicznych sądów do stwierdzenia wykonalności amerykańskich orzeczeń zasądzających odszkodowania karne. Opowiedział się za dopuszczalnością częściowego stwierdzenia wykonalności jednego świadczenia, które jest podzielne. Odnosząc się do zakazu merytorycznej analizy orzeczenia, stwierdził, że zakazu tego nie narusza porównywanie skutków stwierdzenia wykonalności zagranicznego orzeczenia z teoretycznym rozstrzygnięciem, które byłoby wydane na gruncie prawa polskiego. Oceniał pozytywnie dostrzeżenie przez Sąd Najwyższy mocnego powiązania z Rzeczpospolitą Polską zagranicznego orzeczenia, którego dotyczyła rozpoznawana sprawa. W konsekwencji, w ocenie autora, zasądzone przez sąd amerykański odszkodowanie za udowodnione szkody nie powinno w sposób znaczący odbiegać od kwot zasądzonych w Polsce.

W dalszej części opracowania glosator podzielił ocenę Sądu Najwyższego, że doręczenie pozwanemu przesyłki sądowej było skuteczne. Przychylił się również do stanowiska, że nie ma potrzeby umieszczania na przesyłce sądowej, obok nazwiska adresata, nazwy miejsca pracy lub dopisku „w miejscu pracy”.

Głosę aprobusjącą do omawianego orzeczenia napisał również S. Sołtysiński (PPC 2014, nr 3, s. 413). Omówili ją: P. Grzegorzczuk w opracowaniu „Sprzeczność z podstawowymi zasadami porządku prawnego (art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c.) jako przyczyna częściowego zezwolenia na wykonanie orzeczenia sądu państwa obcego” (MoP 2014, nr 8, s. 416) oraz K. Pałka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 6, s. 92).

M.P.

*

Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w zw. z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c.

(wyrok z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 142/13, M. Wysocka, A. Górski, A. Piotrowska, Prok. i Pr. 2014, nr 6, poz. 44)

Glosa

Moniki Rejdak, Monitor Prawa Bankowego 2014, nr 9, s. 33

Glosa ma charakter aprobusjący.

Autorka zaakceptowała tezę wyroku oraz wyjaśniła, dlaczego – jej zdaniem – konsument nie traci interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w warunkach istniejącego już prawomocnego wyroku, uznającego tożsame (jednakowo brzmiące) postanowienia wzorca za niedozwolone. Zdaniem komentatorki, dla konsumenta w dalszym ciągu istnieje obiektywna niepewność co do treści umowy zawartej z przedsiębiorcą. Przedmiotem ochrony w postępowaniu toczącym się na podstawie art. 479³⁶ i nast. k.p.c. jest zbiorowy interes konsumentów, co oznacza, że żaden konkretny konsument nie uzyskuje w nim ochrony prawnej. W ocenie autorki, adekwatnym instrumentem, z którego może skorzystać

tać konsument w celu usunięcia wspomnianej niepewności, jest wytoczenie powództwa o ustalenie istnienia w umowie niedozwolonych postanowień.

Jednocześnie autorka zastrzegła, że kwestia rozszerzonej prawomocności wyroku (art. 479⁴³ k.p.c.) jest prawnie obojętna dla wyjaśnienia omawianego problemu, ponieważ oba zagadnienia sytuują się na odmiennych płaszczyznach. W jej ocenie, rozszerzona prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca za niedozwolone oznacza jedynie, że sąd nie może odmiennie ocenić analogicznie brzmiących postanowień umowy, zaczerpniętych z tego samego wzorca, wobec którego zapadł wyrok. Rozszerzona moc wyroku nie obejmuje jednak swoim zakresem kwestii posiadania interesu prawnego, potrzebnego do wytoczenia powództwa na podstawie art. 189 k.p.c.

A.G.

*

Dopuszczalne jest nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu, w którym dłużnik złożył oświadczenie o poddaniu się egzekucji świadczeń alimentacyjnych; sąd może oddalić wniosek o nadanie takiemu aktowi notarialnemu klauzuli wykonalności, jeżeli z jego treści oraz oświadczenia dłużnika o poddaniu się egzekucji w sposób oczywisty wynika, że zostało złożone w celu obejścia prawa.

(uchwała z dnia 4 grudnia 2013 r., III CZP 85/13, H. Pietrzkowski, K. Tyczka-Rote, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 3, poz. 28; BSN 2013, nr 12, s. 14; RiP 2013, nr 26–27, s. 97; Rej. 2014, nr 1, s. 161; NPN 2013, nr 4, s. 99; Rej. 2014, nr 4, s. 168; RiP 2014, nr 28, s. 115)

Glosa

Macieja Mulińskiego, Monitor Prawniczy 2014, nr 16, s. 871

Glosa jest aprobująca.

Zdaniem glosatora, komentowana uchwała udziela trafnej odpowiedzi na pytanie, czy możliwa jest odmowa nadania klauzuli wykonalności

w sytuacji, w której w ocenie sądu albo referendarza sądowego tytuł egzekucyjny powstał *in fraudem legis*. Sąd Najwyższy uznał to za możliwe, zastrzegając zarazem, że rozstrzygnięcie takie powinno mieć charakter zupełnie wyjątkowy i wchodzi ono w grę jedynie w wtedy, gdy w ocenie sądu lub referendarza orzekającego w postępowaniu klauzulowym okoliczność, że tytuł egzekucyjny został uzyskany w celu obejścia prawa nie budzi żadnych wątpliwości, gdyż w sposób oczywisty wynika to z treści dokumentu przedłożonego sądowi przez wierzyciela składającego wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. Chodzi tu zatem o sytuację, w której *prima facie*, bez bliższego analizowania tytułu egzekucyjnego, można stwierdzić, że rzeczywistym celem osób, z udziałem których powstał ten tytuł, jest obejście prawa, czyli działanie pozornie pozostające w zgodzie z przepisami prawa, a w istocie mające na celu ich naruszenie.

W ocenie autora, Sąd Najwyższy trafnie uznał, że wierzyciele pokrzywdzeni przez dłużnika mogą dochodzić swoich roszczeń za pomocą środków prawnych przysługujących im poza postępowaniem klauzulowym. W szczególności wskazać można akcję pauliańską oraz powództwo o ustalenie nieistnienia prawa lub stosunku prawnego albo ustalenie odmiennej jego treści. Pozostawanie tych instrumentów prawnych w dyspozycji wierzycieli dłużnika zmierzającego do ich pokrzywdzenia nie daje jednak satysfakcjonującego rozwiązania analizowanego problemu prawnego. Zasadniczy sprzeciw budzi okoliczność, że sąd lub referendarz sądowy nadający klauzulę wykonalności tytułowi egzekucyjnemu uzyskanemu *in fraudem legis* sprowadzony zostaje do roli podmiotu potwierdzającego dostrzeżoną niegodziwość i godzącego się na nią z uwagi na wąski i niepodlegający wykładni rozszerzającej zakres kognicji sądu w postępowaniu klauzulowym. Co więcej, sąd w takiej sytuacji nie tylko nie przeciwdziała dostrzeżonemu działaniu zmierzającemu do obejścia prawa, ale wręcz działanie to legitymizuje, potwierdza jego pozorną zgodność z prawem. Wskazać również należy drugą okoliczność, która powoduje, że skierowanie pokrzywdzonych wierzycieli na drogę procesu nie prowadzi do należytego rozwiązania wskazanego problemu. To czas, jaki musi upłynąć, aby wierzyciel uzyskał należną mu ochronę prawną korzystając ze wskazanych wyżej środków.

W ocenie komentatora, należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że ważność i skuteczność oświadczenia o poddaniu się egzekucji podlega ocenie z punktu widzenia przepisów prawa materialnego, natomiast wykreowany takim oświadczeniem skutek procesowy w postaci notarialnego tytułu egzekucyjnego ocenić należy według prawa procesowego. Niezbyt przekonuje jednak analogia budowana przez Sąd Najwyższy pomiędzy oświadczeniem o poddaniu się egzekucji a ugodą sądową. Autor stwierdził, że podobieństwo obu tych czynności ogranicza się do ich dwojakiego, materialno-procesowego charakteru. Oświadczenie jest jednak jednostronną czynnością dłużnika, uгода ma zaś charakter dwustronny. Ważniejsza różnica wiąże się natomiast z okolicznością, że oświadczenie jest składane poza postępowaniem cywilnym, a uгода powstaje z udziałem sądu i przy jego aprobacie.

Zdaniem glosatora, przy badaniu ważności oświadczenia o poddaniu się egzekucji, złożonego *in fraudem legis*, nie jest jednak potrzebne stosowanie jakiegokolwiek analogii, jest to bowiem oświadczenie woli w rozumieniu prawa materialnego, a zatem ma do niego zastosowanie art. 58 k.c. Stosowanie tego przepisu w postępowaniu klauzulowym może budzić wątpliwości, czyni bowiem z tego postępowania namiastkę postępowania rozpoznawczego wprowadzając zarazem istotny wyłom w regule, że w postępowaniu o nadanie tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności dopuszczalne jest badanie jedynie tych zagadnień materialnoprawnych, które zostały poddane kognicji sądu albo referendarza nadającego klauzulę wykonalności. Jednak podstawowym zasadom i wartościom, tworzącym fundament państwa prawnego, należy dać pierwszeństwo przed teoretyczną czystością konstrukcji postępowania klauzulowego jako postępowania pomocniczego, szybkiego i sformalizowanego, którego zasadniczym celem jest udzielenie zezwolenia na prowadzenie egzekucji na podstawie określonego tytułu egzekucyjnego.

W ocenie autora, postępowanie cywilne składa się z określonych instytucji, których natura i cel powinny być respektowane w procesie stosowania prawa. Jest to warunek należytego funkcjonowania tego postępowania i przewidywalności decyzji w nim wydawanych. Niekiedy jednak zachodzi konieczność naruszenia teoretycznej czystości określonej konstrukcji procesowej. Konieczność taka pojawia się niewątpliwie

wówczas, gdy dochodzi do próby wykorzystania postępowania cywilnego w sposób rażąco sprzeczny z celami, dla których postępowanie to zostało stworzone.

Głosę aprobującą do powyższej uchwały opracował również P. Telen-ga (PPC 2014, nr 2, s. 291).

R.N.

ORZECZENIA NIEPUBLIKOWANE

art. 24 k.c.

Możliwość odszukania w internecie informacji o późniejszym stwierdzeniu fałszywości zarzutów naruszających dobra osobiste, przytoczonych do publikacji zamieszczonej w zbiorach archiwalnych, nie stanowi dostatecznego zabezpieczenia przed stałym naruszaniem dóbr osobistych przez tę publikację.

(wyrok z dnia 8 marca 2013 r., III CSK 189/12, K. Tyczka-Rote, D. Dończyk, J. Frąckowiak)

Nie jest wyłączona odpowiedzialność osoby fizycznej, która naruszyła cudze dobra osobiste pełniąc funkcję organu osoby prawnej i występując w tym charakterze.

(wyrok z dnia 21 marca 2013 r., III CSK 225/12, J. Górowski, B. Ustjanicz, M. Koba)

*

art. 99 k.c.

Jeżeli zawarcie umowy nie wymaga określonej formy szczególnej, pełnomocnictwo do wezwania do jej wykonania może być udzielone także w sposób dorozumiany.

(wyrok z dnia 14 marca 2013 r., I CSK 386/12, K. Pietrzykowski, I. Gromska-Szuster, A. Piotrowska)

art. 305¹ k.c.

Wynagrodzenie za obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu musi być indywidualizowane stosownie do okoliczności konkretnego przypadku. Może być obliczone na podstawie różnicy między wartością nieruchomości bez obciążenia a wartością uwzględniającą obciążenie spowodowane ustanowieniem służebności.

(postanowienie z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12, K. Tyczka-Rote, J. Frąckowiak, M. Romańska)

*

art. 305¹ k.c., art. 609 k.p.c.

Stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej, odpowiadającej treścią służebności przesyłu, nie wymaga wyraźnego wskazania i oznaczenia w postanowieniu nieruchomości władnącej. Wystarczające jest wykazanie funkcjonalnego związku z urządzeniami wchodzącymi w skład tej samej sieci, posadowionymi na innej nieruchomości bez względu na jej umiejscowienie względem nieruchomości obciążonej.

(postanowienie z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, A. Owczarek, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

*

art. 389 k.c.

Umową przedwstępną może być każda umowa cywilnoprawna, zarówno obligacyjna, jaki i z dziedziny prawa rzeczowego, spadkowego, autorskiego lub wynalazczego.

(wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., IV CSK 463/12, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, M. Koba)

art. 415 k.c.

Niewykonanie umowy samo przez się nie może być uznane za działanie bezprawne w rozumieniu art 415 k.c.; taka kwalifikacja jest uzasadniona wówczas, gdy jednocześnie następuje naruszenie obowiązku powszechnego.

(wyrok z dnia 14 lutego 2013 r., II CNP 50/12, A. Kozłowska, H. Wrzeszcz, K. Zawada)

*

art. 417¹ k.c.

Artykuł 7 ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz.U. Nr 97, poz. 1051 ze zm.) nie stanowi samodzielnej podstawy roszczenia o zapłatę rekompensaty. Niewydanie odrębnych przepisów, o których mowa w tym przepisie, nie uzasadnia również odpowiedzialności Skarbu Państwa za tzw. zaniechanie legislacyjne.

(wyrok z dnia 15 lutego 2013 r., I CSK 345/12, J. Górski, M. Bączyk, B. Myszka)

*

art. 448 k.c., art. 24 k.c.

Samo osadzenie więźnia w przeludnionej celi nie uzasadnia zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę.

(wyrok z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 382/12, A. Kozłowska, H. Wrzeszcz, K. Zawada)

*

art. 491 k.c.

W świetle art. 491 § 2 k.c. dopuszczalne jest częściowe odstąpienie od umowy o dzieło, jeżeli zobowiązanie spełnia warunki

określone w art. 379 § 2 k.c. lub strony w umowie przewidują podzielnosc świadczenia.

(wyrok z dnia 13 marca 2013 r., IV CSK 508/12, G. Misiurek, W. Katner, M. Szulc)

*

art. 498 k.c.

W razie istnienia kilku długów, przy zgłoszeniu do potrącenia kilku wierzytelności nie jest wymagane wskazanie, w jaki sposób powinny być one względem siebie potrącone, a więc nie jest konieczne szczegółowe przyporządkowanie określonej wierzytelności konkretnemu długowi (art. 498 k.c.).

(postanowienie z dnia 20 lutego 2013 r., III CZP 106/12, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, I. Gromska-Szuster)

*

art. 632 k.c.

1. Istotna zmiana stosunków w rozumieniu art. 632 § 2 k.c. dotyczy wyłącznie zdarzenia zewnętrznego, niezależnego od stron, którego nie były w stanie dokładnie przewidzieć w dacie zawarcia umowy. Wykonanie przez wykonawcę robót dodatkowych, których potrzeba wynika na skutek wad dokumentacji projektowej nie stanowi zmiany stosunków, o której mowa w art. 632 § 2 k.c.

2. Artykuł 632 § 2 k.c. nie ma zastosowania w stosunku do robót dodatkowych nieobjętych zakresem umowy o roboty budowlane; w tej części stron nie łączy stosunek umowny z uwzględnionym wynagrodzeniem ryczałtowym, który ma być modyfikowany przez sąd na podstawie art. 632 § 2 k.c. przez podwyższenie ryczałtu.

(wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., IV CSK 354/12, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, M. Koba)

art. 635 k.c.

Na podstawie art. 635 k.c. dopuszczalne jest odstępianie zamawiającego od umowy o dzieło także po upływie terminu do wykonania dzieła.

(wyrok z dnia 21 marca 2013 r., III CSK 216/12, J. Górowski, B. Ustjanicz, M. Koba)

*

art. 98 k.p.c., art. 108 k.p.c., art. 109 k.p.c.

O zwrocie nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu orzeka – do czasu zakończenia postępowania – sąd, przed którym świadczona była pomoc. Jeżeli wniosek o przyznanie tych kosztów został złożony po zakończeniu postępowania, właściwy jest sąd, który wydał postanowienie o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu.

(postanowienie z dnia 7 lutego 2013 r., III CSK 121/12, J. Gudowski)

*

art. 162 k.p.c.

Utrata zarzutu naruszenia przepisów postępowania odnoszącego się do oddalenia przez sąd wniosku dowodowego ze względu na niezgłoszenie przez stronę zastrzeżenia na podstawie art. 162 k.p.c. dotyczy także sytuacji, w której wniosek ten został ponowiony i ponownie oddalony przez sąd, a strona złożyła wówczas zastrzeżenie do protokołu rozprawy.

(wyrok z dnia 27 marca 2013 r., I CSK 420/12, B. Myszka, D. Zawistowski, A. Piotrowska)

art. 189 k.p.c.

Użytkownik wieczysty nie ma interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w żądaniu ustalenia wysokości poczynionych przez niego nakładów na nieruchomości gruntową.

(wyrok z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 306/12, K. Tyczka-Rote, J. Frąckowiak, M. Romańska)

Skuteczne powołanie się na interes prawny w uzyskaniu orzeczenia ustalającego prawo lub stosunek prawny wymaga wskazania, że oczekiwanie rozstrzygnięcia wywoła takie skutki w stosunkach między stronami, w których wyniku ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie. Żądanie pozwu zgłaszane na podstawie art. 189 k.p.c. musi być przez powoda sformułowane precyzyjnie, w nawiązaniu do skutków, jakie ma powodować oczekiwany przez niego wyrok.

(wyrok z dnia 15 marca 2013 r., V CSK 231/12, K. Tyczka-Rote, M. Romańska, H. Wrzeszcz)

*

art. 232 k.p.c.

W wyjątkowych okolicznościach, gdy bez przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego niemożliwe jest prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy, sąd może dopuścić taki dowód z urzędu (art. 232 zdanie drugie k.p.c.), także wtedy, gdy obie strony reprezentowane są przez zawodowych pełnomocników.

(wyrok z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 422/12, H. Pietrzkowski, A. Kozłowska, M. Koba)

*

art. 233 k.p.c.

Przepis § 5 rozporządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 14 kwietnia 1999 r.

w sprawie rozgraniczenia nieruchomości (Dz.U. Nr 45, poz. 453), wydanego na podstawie art. 32 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 193, poz. 1287 ze zm.), określa ustawową moc dowodów.

(postanowienie z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 357/12, W. Katner, M. Szulc, B. Ustjanicz)

*

art. 366 k.p.c.

Powaga rzeczy osądzonej – w wypadku prawomocnego oddalenia powództwa o ustalenie prawa lub stosunku prawnego z powodu niewykazania przez powoda interesu prawnego – ogranicza się do ustalenia, że powód nie ma interesu prawnego. Nie obejmuje ona natomiast roszczenia dotyczącego istnienia albo nieistnienia ustalonego prawa lub stosunku prawnego.

(postanowienie z dnia 15 marca 2013 r., V CSK 536/12, K. Tyczka-Rote, M. Romańska, H. Wrzeszcz)

*

art. 373 k.p.c., art. 328 k.p.c.

Okoliczność, że sąd przeoczył spóźnienie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku, nie odrzucił go (art. 328 § 1 zdanie drugie k.p.c.) i doręczył stronie wyrok z uzasadnieniem, nie ma wpływu na bieg terminu do wniesienia przez nią apelacji.

(postanowienie z dnia 21 lutego 2013 r., I CZ 2/13, M. Kocon, I. Koper, G. Misiurek)

*

art. 379 k.p.c.

Nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji sąd drugiej instancji uwzględnia z urzędu. Nie pozbawia to zarzutu

nieważności postępowania z powodu braku właściwego umocowania pełnomocnika przysługuje stronie, która z jego zastępstwa w postępowaniu nie korzystała.

(wyrok z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 154/12, A. Owczarek, B. Ustjanicz, D. Zawistowski)

Oddalenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika procesowego z urzędu dla strony, która z powodu choroby psychicznej nie jest w stanie podjąć racjonalnej obrony swych praw w postępowaniu sądowym, uzasadnia nieważność postępowania spowodowaną pozbawieniem strony możliwości obrony swych praw.

(wyrok z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 385/12, A. Kozłowska, H. Wrzeszcz, K. Zawada)

*

art. 383 k.p.c.

Zmiana sytuacji prawnej nieruchomości objętej bezudziałową wspólnością majątkową, polegająca na tym, że nieruchomość ta stała się współwłasnością rozwiedzionych małżonków w częściach równych, stanowi zmianę okoliczności w rozumieniu art. 383 k.p.c. i uzasadnienia w postępowaniu apelacyjnym zmianę żądania opartego na art. 10 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.)

(wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., I CSK 586/12, M. Kocon, I. Koper, G. Misiurek)

*

art. 384 k.p.c., art. 386 k.p.c.

Orzeczenie kasatoryjne wydane z naruszeniem art. 386 § 4 k.p.c., gdy sąd drugiej instancji, akceptując podstawę faktyczną orzeczenia i określony sposób wykładni prawa materialnego,

uchyla zaskarżony wyrok i wskazuje sądowi pierwszej instancji, jak ma rozstrzygnąć sprawę, może prowadzić do naruszenia zakazu *reformationis in peius*, gdy rozstrzygnięcie wskazane jako prawidłowe byłoby dla apelującego – w świetle ustalonych faktów – mniej korzystne niż zaskarżone.

(postanowienie z dnia 8 lutego 2013 r., IV CZ 173/12, K. Tyczka-Rote, J. Frąckowiak, M. Romańska)

*

art. 386 k.p.c.

Nierozważenie przez sąd pierwszej instancji wszystkich możliwych podstaw odpowiedzialności pozwanego, gdy strona nie wskazała, że opiera swoje roszczenie także na innej podstawie niż wskazana w pozwie, nie oznacza nierozpoznania istoty sporu.

(postanowienie z dnia 8 lutego 2013 r., IV CZ 172/12, K. Tyczka-Rote, J. Frąckowiak, M. Romańska)

Zaniechanie przez sąd pierwszej instancji merytorycznego zbadania zarzutu potrącenia stanowi nierozpoznanie istoty sprawy.

(postanowienie z dnia 14 marca 2013 r., I CZ 7/13, K. Pietrzykowski, I. Gromska-Szuster, A. Piotrowska)

*

art. 394¹ k.p.c.

Niedopuszczalne jest zażalenie do Sądu Najwyższego przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., dotyczące wyłącznie zakresu, w jakim sąd drugiej instancji, uchylając wyrok tego sądu z powodu nieważności postępowania i przekazując sprawę do ponownego rozpoznania, zniósł postępowanie przed sądem pierwszej instancji.

(postanowienie z dnia 21 lutego 2013 r., IV CZ 174/12, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, M. Koba)

art. 416¹ k.p.c.

Artykuł 416¹ k.p.c. ma zastosowanie do postanowienia o kosztach procesu.

(postanowienie z dnia 21 marca 2013 r., II CZ 192/12, A. Górski, D. Dończyk, A. Owczarek)

*

art. 519¹ k.p.c.

Od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego apelację od postanowienia wydanego w przedmiocie wniosku o dokonanie na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) wpisu w dziale III księgi wieczystej roszczenia o ustanowienie użytkownika wieczystego przysługującego na podstawie art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) przysługuje skarga kasacyjna.

(postanowienie z dnia 14 marca 2013 r., I CZ 9/13, K. Pietrzykowski, I. Gromska-Szuster, A. Piotrowska)

*

art. 840 k.p.c.

Dopuszczalne jest wytoczenie przez wierzyciela upadłego powództwa przewidzianego w art. 840 k.p.c., opartego na zarzucie, że wierzytelność objęta tytułem wykonawczym wygasła na skutek oświadczenia o potrąceniu złożonego przez niego w postępowaniu upadłościowym.

(postanowienie z dnia 21 lutego 2013 r., IV CSK 327/12, K. Strzelczyk, K. Tyczka-Rote, M. Koba)

art. 271 k.s.h., art. 266 k.s.h. art. 268 k.s.h.

Na podstawie art. 271 pkt 1 k.s.h. przysługuje wspólnikowi roszczenie o rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, bez względu na – mające charakter zabezpieczający powództwo o wyłączenie wspólnika (art. 266 § 1 k.s.h.) – zawieszenie go w wykonywaniu praw udziałowych w spółce na podstawie art. 268 k.s.h.

(wyrok z dnia 13 marca 2013 r., IV CSK 228/12, G. Misiurek, W. Katner, M. Szulc)

*

art. 369 k.s.h.

Członek zarządu spółki kapitałowej może złożyć rezygnację bez potrzeby uzyskania zgody ze strony spółki.

(wyrok z dnia 21 stycznia 2013 r., I CSK 254/12, M. Kocon, I. Koper, G. Misiurek)

*

art. 77 u.k.w.h

Wynikający z art. 77 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym do dnia 19 lutego 2011 r. zakaz dochodzenia odsetek dotyczy jedynie odsetek związanych z opóźnieniem w zapłacie przedawnionej wierzytelności przysługującej od dłużników osobistych, nie obejmuje natomiast odsetek od wierzytelności hipotecznej.

(wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., I CSK 384/12, M. Kocon, I. Koper, G. Misiurek)

art. 77 u.g.n.

W sprawie o ustalenie wysokości opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste sąd w orzeczeniu kształtującym obowiązek użytkownika wieczystego określa wysokość świadczenia w poszczególnych okresach, z uwzględnieniem art. 77 ust. 2a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.).

*(wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., IV CSK 430/12, K. Strzelczyk,
K. Tyczka-Rote, M. Koba)*

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2014, NR 11

Pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 15 maja 2014 r. – zasada prawna – III CZP 88/13, T. Ereciński, J. Gudowski, J. Iwulski, H. Pietrkowski (uzasadnienie), T. Wiśniewski, J. Strusińska-Żukowska, M. Wrębiakowska-Marzec, OSNC 2014, nr 11, poz. 108)

*

Termin sądowy oznaczony na podstawie art. 967 zdanie drugie k.p.c. jest zachowany, jeżeli przed jego upływem nabywca licytacyjny złożył polecenie przelewu w banku, a wskazana w tym poleceniu kwota miała pokrycie na rachunku zleceńodawcy.

(uchwała z dnia 30 stycznia 2014 r., III CZP 99/13, A. Górski, I. Gromska-Szuster, H. Wrzeszcz, OSNC 2014, nr 11, poz. 109)

*

Termin przedawnienia roszczenia członka rady nadzorczej spółki akcyjnej o wynagrodzenie przyznane zgodnie z art. 392 § 1 k.s.h. określa art. 118 k.c.

(uchwała z dnia 30 stycznia 2014 r., III CZP 104/13, A. Górski, I. Gromska-Szuster, H. Wrzeszcz, OSNC 2014, nr 11, poz. 110)

Do zachowania – przewidzianego w art. 182 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.) – terminu do wniesienia odwołania od czynności zamawiającego w postępowaniu o udzielenie zamówienia nie ma znaczenia dzień oddania odwołania w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2012 r., poz. 1529) lub w placówce pocztowej operatora świadczącej pocztowe usługi powszechne w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej.

(uchwała z dnia 7 lutego 2014 r., III CZP 90/13, K. Strzelczyk, B. Myszka, M. Romańska, OSNC 2014, nr 11, poz. 111)

*

1. Jeżeli sąd w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku nie orzekł o zapisie windykacyjnym, uczestnik postępowania może wystąpić z odrębnym wnioskiem o stwierdzenie nabycia przedmiotu zapisu windykacyjnego.

2. Skuteczność zapisu windykacyjnego podlega ocenie na podstawie prawa obowiązującego w chwili otwarcia spadku.

(uchwała z dnia 7 lutego 2014 r., III CZP 95/13, K. Strzelczyk, B. Myszka, M. Romańska, OSNC 2014, nr 11, poz. 112)

*

W sprawie wszczętej na podstawie wniosku, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.), sąd rozpoznaje kwestię aktualizacji opłaty rocznej na skutek wypowiedzenia jej dotychczasowej wysokości przez właściciela nieruchomości i określa wysokość należnej opłaty obowiązującą od dnia 1 stycznia roku następującego po dokonaniu wypowiedzenia.

(uchwała z dnia 7 lutego 2014 r., III CZP 111/13, K. Strzelczyk, B. Myszka, M. Romańska, OSNC 2014, nr 11, poz. 113)

W sprawie, w której pasażer domaga się od przewoźnika lotniczego odszkodowania za opóźniony lot na podstawie art. 7 rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U. U E. L z dnia 17 lutego 2004 r., s. 1) zachodzi przemienność drogi postępowania przed sądami powszechnymi lub przed Prezesem Urzędu Lotnictwa Cywilnego.

(uchwała z dnia 7 lutego 2014 r., III CZP 113/13, K. Strzelczyk, B. Myszka, M. Romańska, OSNC 2014, nr 11, poz. 114)

*

Związek wypowiedzi osoby publicznej naruszającej dobra osobiste innych osób z prowadzoną przez tę osobę działalnością polityczną nie zwalnia jej z odpowiedzialności przewidzianej w art. 24 k.c.

Wypowiedź osoby publicznej, zwłaszcza upowszechniona przez środki masowego przekazu, ma szerszy zakres oddziaływania i może być szczególnie dotkliwa.

(wyrok z dnia 22 stycznia 2014 r., III CSK 123/13, H. Wrzeszcz, M. Bączyk, A. Owczarek, OSNC 2014, nr 11, poz. 115)

*

Artykuł 205 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.) nie ma – na podstawie art. 56 k.c. – zastosowania do umowy o dofinansowanie projektu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, zawartej przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

(wyrok z dnia 23 stycznia 2014 r., II CSK 251/13, K. Zawada, Z. Kwaśniewski, B. Myszka, OSNC 2014, nr 11, poz. 116)

Sąd rozpoznający wniosek o wpis w księdze wieczystej uwzględnia skutki prawne wynikające bezpośrednio ze źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji).

(postanowienie z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CSK 252/13, Z. Kwaśniewski, J. Górowski, A. Owczarek, OSNC 2014, nr 11, poz. 117)

INFORMACJE

We wrześniu jubileusz 35-lecia pracy zawodowej obchodziła Pani Bogumiła Gruszka – starszy inspektor sądowy w Wydziale IV.

Dane statystyczne – wrzesień 2014

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono							Pozostało do rozpoznania	
				Razem	Sposób załatwienia					Inny sposób		
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę			Odmówiono przyjęcia do rozpoznania
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2207	341	288	-	20	3	29	-	173	63	2260
3.	CZP, w tym:	39	7	7	5	-	-	-	-	-	2	39
	art. 390 k.p.c.	32	7	7	5	-	-	-	-	-	2	32
	skład 7-miu	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	122	43	40	-	19	-	16	-	-	5	125
5.	CO, w tym:	13	66	66	-	5	-	-	-	-	61	13
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	13	66	66	-	5	-	-	-	-	61	13
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	138	25	19	-	-	-	-	-	5	14	144
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Razem	2519	482	420	5	44	3	45	-	178	145	2581

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	7
Głosy	15
Orzeczenia niepublikowane	46
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2014, nr 11	58
Informacje	62
Dane statystyczne	63